Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
DEAN SPIELMANN
της 6ης Μαρτίου 2025 [1]

Υπόθεση C-582/23 [Wiszkier] [i]

R.S.
παρισταμένων των:
C. S.A.,
P.C., υπό την ιδιότητα του συνδίκου πτώχευσης των R.S. και M.S.,
M.K., υπό την ιδιότητα του συνδίκου πτώχευσης της υπό πτώχευση G. S.A.,
J.J.,
M.G.

[αίτηση του Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi
(πρωτοδικείου Łódź, κεντρικός τομέας της πόλης Łódź, Πολωνία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των καταναλωτών – Οδηγία 93/13/ΕΟΚ – Καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές – Άρθρο 6, παράγραφος 1 – Άρθρο 7, παράγραφος 1 – Εξουσίες και υποχρεώσεις του εθνικού δικαστηρίου – Ενυπόθηκο δάνειο συνδεδεμένο με ξένο νόμισμα, το οποίο ενδέχεται να περιέχει καταχρηστικές ρήτρες – Πτωχευτική διαδικασία – Αυτεπάγγελτη εξέταση από το πτωχευτικό δικαστήριο της ύπαρξης καταχρηστικών ρητρών και δυνατότητα λήψης προσωρινών μέτρων»

1. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 1, και του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ [2].

2. Η αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς που ανέκυψε από πτωχευτική διαδικασία μεταξύ του R.S., καταναλωτή σε κατάσταση προσωπικής πτώχευσης, και των πιστωτών του, στους οποίους περιλαμβάνεται η τράπεζα G. spółka akcyjna, με έδρα την W. (στο εξής: τράπεζα G.), με αντικείμενο τον καθορισμό σχεδίου αποπληρωμής των πιστωτών.

3. Το Δικαστήριο καλείται να ασχοληθεί με το ζήτημα της εξουσίας εθνικού δικαστηρίου να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τον ενδεχομένως καταχρηστικό χαρακτήρα των ρητρών σύμβασης ενυπόθηκου δανείου συνδεδεμένου με ξένο νόμισμα, συναφθείσας μεταξύ του πτωχεύσαντος και της τράπεζας G., καθώς και να διατάξει, ενδεχομένως, τη λήψη προσωρινών μέτρων για την προστασία των δικαιωμάτων που η οδηγία 93/13 παρέχει στον καταναλωτή.

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

[i] Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

[2] Οδηγία του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29).

4. Μολονότι το Δικαστήριο έχει εξετάσει το ζήτημα αυτό, η υπό κρίση υπόθεση εμφανίζει ορισμένες ιδιαιτερότητες. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως υποβλήθηκε, στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας που αφορά τα φυσικά πρόσωπα που δεν ασκούν οικονομική δραστηριότητα, από δικαστήριο (το πτωχευτικό δικαστήριο) το οποίο πρέπει να καταρτίσει, βάσει καταλόγου των απαιτήσεων που εγκρίθηκε από άλλο δικαιοδοτικό όργανο (τον εισηγητή δικαστή), σχέδιο αποπληρωμής των πιστωτών ή να διαπιστώσει ότι τα περιουσιακά στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί στην πτωχευτική περιουσία αρκούν για την αποπληρωμή όλων των οφειλών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

5. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες.»

6. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας προβλέπει τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές.»

Το πολωνικό δίκαιο

Ο πτωχευτικός νόμος

7. Η πτωχευτική διαδικασία διέπεται από τον ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (πτωχευτικό νόμο της 28ης Φεβρουαρίου 2003, Dz. U. 2019, θέση 498, όπως τροποποιήθηκε, στο εξής: πτωχευτικός νόμος).

8. Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, του πτωχευτικού νόμου, η διαδικασία που διέπεται από τον νόμο αυτόν έναντι των φυσικών προσώπων που δεν ασκούν οικονομική δραστηριότητα διεξάγεται κατά τρόπο ώστε να καθίσταται δυνατή η απαλλαγή του πτωχεύσαντος από τις μη εκτελεσθείσες οφειλές στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας και, στο μέτρο του δυνατού, η ικανοποίηση, στον μέγιστο δυνατό βαθμό, των απαιτήσεων των πιστωτών.

9. Το άρθρο 61 του πτωχευτικού νόμου ορίζει ότι, από την ημερομηνία κήρυξης της πτώχευσης, η περιουσία του πτωχεύσαντος καθίσταται πτωχευτική περιουσία η οποία αποσκοπεί στην ικανοποίηση των πιστωτών του. Επιπλέον, κατά το άρθρο 62 του ίδιου νόμου, η πτωχευτική περιουσία περιλαμβάνει την περιουσία που ανήκει στον πτωχεύσαντα κατά την ημερομηνία κήρυξης της πτώχευσης και την περιουσία που ο πτωχεύσας απέκτησε κατά τη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 63

έως 67a του πτωχευτικού νόμου. Συγκεκριμένα, από το άρθρο 63, παράγραφος 1, σημείο 2, του εν λόγω νόμου προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι δεν περιλαμβάνεται στην πτωχευτική περιουσία το μέρος της αμοιβής του πτωχεύσαντος που είναι ακατάσχετο.

10. Σύμφωνα με το άρθρο 152, παράγραφοι 1 έως 3, του πτωχευτικού νόμου, ο εισηγητής δικαστής διεξάγει την πτωχευτική διαδικασία, ελέγχει τις πράξεις του συνδίκου της πτώχευσης, ορίζει τις πράξεις του συνδίκου που απαιτούν τη συγκατάθεση του εισηγητή δικαστή ή της επιτροπής πιστωτών και επισημαίνει τις τυχόν παραβάσεις του συνδίκου. Ο εισηγητής δικαστής εκτελεί επίσης τις λοιπές πράξεις που καθορίζονται στον πτωχευτικό νόμο. Ο εισηγητής δικαστής και ο σύνδικος μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους σχετικά με θέματα που αφορούν την πτωχευτική διαδικασία, απευθείας και με μέσα άμεσης εξ αποστάσεως επικοινωνίας, ιδίως μέσω τηλεφώνου, τηλεομοιοτυπίας ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

11. Το άρθρο 154 του εν λόγω νόμου ορίζει ότι ο εισηγητής δικαστής, στο πλαίσιο των ενεργειών του, έχει τις εξουσίες και τις υποχρεώσεις του δικαστηρίου και του προέδρου του δικαστηρίου.

12. Το άρθρο 236 του πτωχευτικού νόμου ορίζει τα εξής:

«1) Πιστωτής ο οποίος έχει απαίτηση επί της προσωπικής περιουσίας του πτωχεύσαντος και προτίθεται να λάβει μέρος στην πτωχευτική διαδικασία οφείλει, όταν η απαίτησή του πρέπει να αποδειχθεί, να την αναγγείλει στον εισηγητή δικαστή εντός της προθεσμίας που τάσσεται με τη διάταξη κήρυξης της πτώχευσης.

2) Ο πιστωτής δικαιούται επίσης να αναγγείλει απαίτηση η οποία εξασφαλίζεται με υποθήκη, ενέχυρο, πλασματικό ή μη, προνόμιο του Δημόσιου Ταμείου, ναυτική υποθήκη ή οποιαδήποτε άλλη εγγραφή στο κτηματολόγιο ή στο νηολόγιο. Εάν ο πιστωτής παραλείψει να αναγγείλει τις εν λόγω απαιτήσεις, αυτές εγγράφονται αυτεπαγγέλτως στον κατάλογο των απαιτήσεων.

3) Η παράγραφος 2 εφαρμόζεται τηρουμένων των αναλογιών στις απαιτήσεις που εξασφαλίζονται με υποθήκη, ενέχυρο, πλασματικό ή μη, προνόμιο του Δημόσιου Ταμείου, ναυτική υποθήκη επί περιουσιακών στοιχείων που περιλαμβάνονται στην πτωχευτική περιουσία, εάν ο πτωχεύσας δεν είναι οφειλέτης δυνάμει της προσωπικής περιουσίας του, ο δε πιστωτής προτίθεται να αξιώσει τις απαιτήσεις του επί του βεβαρημένου περιουσιακού στοιχείου στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας.

4) Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου σχετικά με τις απαιτήσεις εφαρμόζονται στις λοιπές οφειλές οι οποίες πρέπει να ικανοποιηθούν από την πτωχευτική περιουσία.»

13. Κατά το άρθρο 241 του πτωχευτικού νόμου, εφόσον η αναγγελία απαίτησης πληροί ορισμένες προϋποθέσεις ταυτοποίησης και πληροφόρησης, οι οποίες εκτίθενται λεπτομερώς σε άλλα άρθρα του ίδιου νόμου, ο εισηγητής δικαστής κοινοποιεί στον σύνδικο πάραυτα, και το αργότερο εντός δεκαπέντε ημερών, αντίγραφο της αναγγελίας.

14. Το άρθρο 243 του εν λόγω νόμου προβλέπει ότι ο σύνδικος ελέγχει αν η αναγγελθείσα απαίτηση τεκμηριώνεται μέσω των λογαριασμών ή άλλων εγγράφων του πτωχεύσαντος, ή ακόμη μέσω των εγγραφών στο κτηματολόγιο ή σε άλλα μητρώα, και καλεί τον πτωχεύσαντα να υποβάλει, εντός καθορισμένης προθεσμίας, δήλωση με την οποία αναγνωρίζει την απαίτηση. Το άρθρο 244 του ίδιου νόμου ορίζει ότι, μετά την παρέλευση της προθεσμίας αναγγελίας των

απαιτήσεων και τον έλεγχο των αναγγελθεισών απαιτήσεων, ο σύνδικος καταρτίζει πάραυτα τον κατάλογο των απαιτήσεων, το αργότερο εντός δύο μηνών από τη λήξη της προθεσμίας αναγγελίας των απαιτήσεων.

15. Κατά το άρθρο 245, παράγραφοι 2 και 4, του πτωχευτικού νόμου, εάν ο σύνδικος απορρίψει το σύνολο ή μέρος των αναγγελθεισών απαιτήσεων πιστωτή, αιτιολογεί την απόφασή του σε χωριστή ενότητα. Η αιτιολογία περιλαμβάνει μνεία των πραγματικών περιστατικών από τα οποία απορρέει η απαίτηση και των σχετικών εγγράφων. Ο σύνδικος πτώχευσης περιλαμβάνει επίσης στον κατάλογο των απαιτήσεων, ενδεχομένως, τη δήλωση του πτωχεύσαντος και την αιτιολογία της ή μνεία του γεγονότος ότι ο πτωχεύσας δεν υπέβαλε τέτοια δήλωση ούτε τη σχετική αιτιολογία.

16. Σύμφωνα με το άρθρο 255, παράγραφος 2, του πτωχευτικού νόμου, ο κατάλογος των απαιτήσεων δημοσιεύεται. Κατά το άρθρο 256 του πτωχευτικού νόμου, εντός προθεσμίας δύο εβδομάδων από τη δημοσίευση του καταλόγου των απαιτήσεων, ο πτωχεύσας δικαιούται να προβάλει αντιρρήσεις ενώπιον του εισηγητή δικαστή, στο μέτρο που το σχέδιο δεν είναι σύμφωνο προς τις αιτήσεις ή τις δηλώσεις του. Από το ίδιο άρθρο προκύπτει επίσης ότι, εάν δεν υπέβαλε δήλωση μολονότι κλήθηκε προς τούτο, ο πτωχεύσας μπορεί να προβάλει αντιρρήσεις μόνον εάν αποδεικνύει ότι η μη υποβολή δήλωσης οφείλεται σε λόγους ανεξάρτητους της βούλησής του.

17. Σύμφωνα με το άρθρο 260, παράγραφος 2, του πτωχευτικού νόμου, σε περίπτωση μη διατύπωσης αντιρρήσεων, ο εισηγητής δικαστής εγκρίνει τον κατάλογο των απαιτήσεων μετά την παρέλευση της σχετικής προθεσμίας.

18. Από το άρθρο 261 του ίδιου νόμου προκύπτει ότι ο εισηγητής δικαστής μπορεί να τροποποιήσει αυτεπαγγέλτως τον κατάλογο των απαιτήσεων, εάν διαπιστώσει ότι περιελήφθησαν σε αυτόν απαιτήσεις εν όλω ή εν μέρει ανυπόστατες ή ότι απουσιάζουν απαιτήσεις που θα έπρεπε να περιλαμβάνονται στον εν λόγω κατάλογο· το ίδιο άρθρο ορίζει επίσης ότι η διάταξη τροποποίησης του καταλόγου δημοσιεύεται αυτεπαγγέλτως και ότι η εν λόγω διάταξη υπόκειται σε ένδικα μέσα.

19. Το άρθρο 264 του πτωχευτικού νόμου προβλέπει, στις παραγράφους του 1 έως 3, ότι, στο πέρας της πτωχευτικής διαδικασίας ή σε περίπτωση κατάργησης της δίκης, το απόσπασμα του καταλόγου των απαιτήσεων που ενέκρινε ο εισηγητής δικαστής, το οποίο περιλαμβάνει μνεία της απαίτησης και του ποσού που εισέπραξε βάσει αυτής ο πιστωτής, συνιστά εκτελεστό τίτλο ο οποίος μπορεί να αντιταχθεί έναντι του πτωχεύσαντος. Ο πτωχεύσας μπορεί να ζητήσει να αναγνωριστεί ότι η απαίτηση που περιλαμβάνεται στον κατάλογο των απαιτήσεων είναι ανυπόστατη ή χαμηλότερης αξίας εάν δεν αναγνώρισε την αναγγελθείσα απαίτηση κατά την πτωχευτική διαδικασία και εάν δεν έχει εκδοθεί συναφώς τελεσίδικη δικαστική απόφαση. Μετά την περιαφή του αποσπάσματος του καταλόγου των απαιτήσεων με τον εκτελεστήριο τύπο, ο πτωχεύσας μπορεί να προβάλει ότι απαίτηση που περιλαμβάνεται στον κατάλογο των απαιτήσεων είναι ανυπόστατη ή χαμηλότερης αξίας με ένδικο βοήθημα κατά της εκτέλεσης του απογράφου.

20. Το άρθρο 491[14], παράγραφοι 1 έως 3, του πτωχευτικού νόμου προβλέπει ότι, μετά την εκτέλεση του οριστικού σχεδίου διανομής και όταν, λόγω ανεπάρκειας της περιουσίας του πτωχεύσαντος, δεν καταρτίστηκε σχέδιο διανομής, το δικαστήριο καταρτίζει, μετά την έγκριση του καταλόγου των απαιτήσεων και κατόπιν ακρόασης του πτωχεύσαντος, του συνδίκου και των πιστωτών, σχέδιο αποπληρωμής των πιστωτών. Εάν από την προσωπική κατάσταση του

πτωχεύσαντος προκύπτει σαφώς ότι δεν είναι σε θέση να πραγματοποιήσει οποιαδήποτε καταβολή στο πλαίσιο του σχεδίου αποπληρωμής των πιστωτών, το δικαστήριο κηρύσσει την απαλλαγή του πτωχεύσαντος από τις οφειλές του χωρίς να καταρτίσει σχέδιο αποπληρωμής των πιστωτών. Η διάταξη του πτωχευτικού δικαστηρίου σχετικά με την κατάρτιση σχεδίου αποπληρωμής των πιστωτών ή την απαλλαγή του πτωχεύσαντος από τις οφειλές του χωρίς την κατάρτιση σχεδίου αποπληρωμής των πιστωτών επιδίδεται στους πιστωτές και υπόκειται σε ένδικα μέσα. Η διαδικασία περατώνεται όταν η εν λόγω διάταξη αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου.

21. Το άρθρο 491[15], παράγραφοι 1 και 4, του πτωχευτικού νόμου ορίζει ότι, με τη διάταξη σχετικά με την κατάρτιση του σχεδίου αποπληρωμής των πιστωτών, το δικαστήριο ορίζει την έκταση και το χρονικό διάστημα, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τους 36 μήνες, βάσει των οποίων ο πτωχεύσας υποχρεούται να αποπληρώσει τις οφειλές που αναγνωρίζονται στον κατάλογο των απαιτήσεων, οι οποίες δεν εκτελέστηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας βάσει των σχεδίων διανομής, καθώς και το μέρος των οφειλών του πτωχεύσαντος που κατέστησαν ληξιπρόθεσμες πριν από την ημερομηνία κήρυξης της πτώχευσης, για το οποίο θα χορηγηθεί απαλλαγή μετά την εκτέλεση του σχεδίου αποπληρωμής των πιστωτών. Το δικαστήριο δεν δεσμεύεται από την άποψη του πτωχεύσαντος όσον αφορά τους όρους του σχεδίου αποπληρωμής των πιστωτών. Για τον καθορισμό του σχεδίου αποπληρωμής των πιστωτών, το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη τις εισοδηματικές ικανότητες του πτωχεύσαντος, την αναγκαιότητα ο πτωχεύσας και τα εξαρτώμενα από αυτόν πρόσωπα να καλύπτουν τις ανάγκες τους, και δη τις ανάγκες τους στέγασης, το ύψος των απαιτήσεων που δεν ικανοποιήθηκαν και την πραγματική δυνατότητα αποπληρωμής τους σε μεταγενέστερο χρόνο.

Ο εργατικός κώδικας

22. Το άρθρο 87 του ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (νόμου της 26ης Ιουνίου 1974 περί εργατικού κώδικα, Dz. U. 2022, θέση 1510, όπως έχει τροποποιηθεί) προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι, σε περίπτωση αναγκαστικής εκτέλεσης για την ικανοποίηση άλλων οφειλών ή συμψηφισμού με προκαταβολές του εργοδότη για την κάλυψη επαγγελματικών δαπανών, μπορούν να πραγματοποιηθούν παρακρατήσεις έως το ήμισυ του ποσού του μισθού.

Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία της κύριας δίκης, τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

23. Στις 30 Μαρτίου 2007 ο R.S. συνήψε, από κοινού με τη σύζυγό του και δύο άλλα φυσικά πρόσωπα, σύμβαση ενυπόθηκου δανείου με ρήτρα αξίας ελβετικού φράγκου (CHF) με την τράπεζα G., ύψους 489 821,63 πολωνικών ζλότι (PLN) (περίπου 126 673 ευρώ) και διάρκειας 360 μηνών. Κατόπιν αναπροσαρμογής του δανείου, οι δανειολήπτες ανέλαβαν την υποχρέωση να αποπληρώσουν στην τράπεζα G. ποσό ύψους 211 952,23 CHF (περίπου 130 456 ευρώ)[3].

24. Με διάταξη της 15ης Οκτωβρίου 2019, το δέκατο τέταρτο (XIV) τμήμα εμπορικών υποθέσεων πτώχευσης και αναδιάρθρωσης του Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (πρωτοδικείου Łódź, κεντρικός τομέας της πόλης Łódź, Πολωνία) κήρυξε τον R.S., ως φυσικό πρόσωπο, σε πτώχευση. Ορίστηκαν σύνδικος της πτώχευσης ο P.C., καθώς και εισηγητής δικαστής.

[3] Με βάση τη συναλλαγματική ισοτιμία της 30ής Μαρτίου 2007.

25. Εν συνεχεία, ο σύνδικος κατάρτισε κατάλογο των απαιτήσεων, ο οποίος εγκρίθηκε με την από 26 Απριλίου 2021 διάταξη του εισηγητή δικαστή. Η απαίτηση της τράπεζας G., βάσει της επίμαχης σύμβασης πίστωσης, περιλήφθηκε στον εν λόγω κατάλογο. Ο R.S. αναγνώρισε όλες τις απαιτήσεις και δεν προέβαλε καμία αντίρρηση ως προς τον εν λόγω κατάλογο. Ομοίως, ο εισηγητής δικαστής δεν επέφερε αυτεπαγγέλτως καμία τροποποίηση στον κατάλογο αυτόν.

26. Στις 20 Ιουλίου 2023 η τράπεζα G. κηρύχθηκε σε πτώχευση και η διαδικασία συνεχίστηκε με τον σύνδικο της πτώχευσης της τράπεζας G.

27. Στο παρόν στάδιο της πτωχευτικής διαδικασίας, το Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (πρωτοδικείο Łódź, κεντρικός τομέας της πόλης Łódź), ήτοι το αιτούν δικαστήριο, πρέπει να καθορίσει, βάσει του καταρτισθέντος καταλόγου απαιτήσεων, σχέδιο αποπληρωμής των πιστωτών του R.S., ανάλογα με τις εισοδηματικές ικανότητές του και με το ύψος των μη εξοφληθεισών οφειλών, ή να διαπιστώσει ότι τα περιουσιακά στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί στην πτωχευτική περιουσία αρκούν για την εξόφληση όλων των οφειλών με αποτέλεσμα να μην απαιτείται η κατάρτιση σχεδίου αποπληρωμής.

28. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η σύμβαση πίστωσης από την οποία απορρέουν οι απαιτήσεις της τράπεζας G. περιέχει καταχρηστικές ρήτρες ικανές να επιφέρουν την ακυρότητα της εν λόγω σύμβασης και επισημαίνει ότι ο σύνδικος και ο εισηγητής δικαστής δεν έλεγξαν προηγουμένως το συγκεκριμένο ζήτημα. Στην περίπτωση αυτή, οι απαιτήσεις της τράπεζας G. μπορεί να έχουν ήδη εξοφληθεί[4].

29. Κατά το αιτούν δικαστήριο, μολονότι ο πτωχεύσας αναγνώρισε όλες τις απαιτήσεις, από τον φάκελο της πτωχευτικής διαδικασίας δεν προκύπτει ότι ενημερώθηκε για τον δυνητικώς καταχρηστικό χαρακτήρα των ρητρών της επίμαχης σύμβασης πίστωσης ούτε ότι δήλωσε, έχοντας πλήρη γνώση της κατάστασης, ότι δεν αξιώνει την προστασία που του παρέχει η οδηγία 93/13. Αντιθέτως, μετά το πέρας της επ' ακροατηρίου συζητήσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ο νομικός εκπρόσωπος του πτωχεύσαντος, ο οποίος τον εκπροσωπεί από τις 3 Νοεμβρίου 2022, υπέβαλε υπόμνημα με το οποίο εξέθεσε ότι η σύμβαση πίστωσης είναι ενδεχομένως άκυρη λόγω της ύπαρξης καταχρηστικών ρητρών και ότι, επομένως, τα προς αποπληρωμή ποσά ενδέχεται να είναι χαμηλότερα.

30. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, στις πτωχευτικές διαδικασίες, δεν μπορεί να προσδιοριστεί ευχερώς το όργανο το οποίο είναι υπεύθυνο να εξετάσει, ενδεχομένως, τον τυχόν καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών από τις οποίες απορρέουν οι απαιτήσεις που αναγγέλθηκαν στο πλαίσιο της οικείας πτωχευτικής διαδικασίας. Συγκεκριμένα, κατά το αιτούν δικαστήριο, ο σύνδικος διαβιβάζει τον κατάλογο των απαιτήσεων στον εισηγητή δικαστή, ο οποίος κατ' αρχήν δεν τις εξετάζει επί της ουσίας. Είναι αληθές ότι ο εισηγητής δικαστής έχει τη δυνατότητα να τροποποιήσει αυτεπαγγέλτως τον κατάλογο των απαιτήσεων. Εντούτοις, ελλείψει διατύπωσης αντιρρήσεων από τον πτωχεύσαντα ή τους πιστωτές ή αυτεπάγγελτης ενέργειας του εισηγητή δικαστή, μετά την έγκριση του καταλόγου των απαιτήσεων, το πτωχευτικό δικαστήριο δεσμεύεται από τον εν λόγω κατάλογο.

[4] Το αιτούν δικαστήριο επισήμανε ότι, σε περίπτωση ακύρωσης της επίμαχης σύμβασης, η οφειλή έναντι της τράπεζας G. δεν θα υπερβαίνει το ποσό των 489 821,63 PLN (περίπου 126 673 ευρώ). Το αιτούν δικαστήριο διευκρίνισε επιπλέον ότι πτωχευτική διαδικασία εκκρεμεί επίσης σε σχέση με τα δύο άλλα πρόσωπα με τα οποία ο R.S. συνήψε από κοινού τη σύμβαση πίστωσης και ότι η τράπεζα G. εισέπραξε το ανωτέρω ποσό πωλώντας το εξ αδιαιρέτου ήμισυ του επίμαχου ακινήτου.

31. Επομένως, οι εφαρμοστέες διατάξεις του εθνικού δικαίου δεν παρέχουν στο πτωχευτικό δικαστήριο τη δυνατότητα να ελέγξει το ίδιο, κατά την κατάρτιση σχεδίου αποπληρωμής των πιστωτών, τον ενδεχομένως καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών. Το πτωχευτικό δικαστήριο μπορεί μόνο να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να αναπέμψει το ζήτημα στον εισηγητή δικαστή ο οποίος έχει, δυνάμει του εθνικού δικαίου, την εξουσία να τροποποιήσει αυτεπαγγέλτως τον κατάλογο των απαιτήσεων.

32. Καθ' όλη τη διάρκεια της ανωτέρω διαδικασίας, όμως, και ενόσω η διάταξη του πτωχευτικού δικαστηρίου για την κατάρτιση σχεδίου αποπληρωμών των πιστωτών δεν έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου, η πτωχευτική περιουσία εξακολουθεί να λαμβάνει τις αυτόματες παρακρατήσεις από τον μισθό του πτωχεύσαντος. Στην υπό κρίση υπόθεση, από την κήρυξη της πτώχευσης, το 50 % του μισθού του πτωχεύσαντος παρακρατείται αυτομάτως, προκειμένου να καταβληθεί στην πτωχευτική περιουσία, με αποτέλεσμα κατόπιν της παρακράτησης ο πτωχεύσας να λαμβάνει 3 500 PLN (περίπου 754 ευρώ)[5], το δε τυχόν πλεονάζον ποσό μπορεί να του επιστραφεί μόνον μετά το πέρας της πτωχευτικής διαδικασίας.

33. Επιπλέον, κατά το αιτούν δικαστήριο, το εθνικό δίκαιο δεν παρέχει ούτε στο πτωχευτικό δικαστήριο ούτε στον εισηγητή δικαστή τη δυνατότητα να προσαρμόσει με οποιονδήποτε τρόπο το ύψος των παρακρατήσεων αυτών. Μόνο το πτωχευτικό δικαστήριο μπορεί, σε περίπτωση κατάρτισης σχεδίου αποπληρωμής των πιστωτών, να λάβει υπόψη την προσωπική κατάσταση του πτωχεύσαντος και τις οικονομικές ανάγκες του ιδίου και των στενών συγγενών του και να καθορίσει ενδεχομένως το μηνιαίο ποσό που θα διατίθεται στην αποπληρωμή των οφειλών, μετά το πέρας της διαδικασίας, σε ύψος χαμηλότερο των παρακρατήσεων από τον μισθό του.

34. Εντούτοις, κατά το αιτούν δικαστήριο, αφενός, η αναπομπή του ζητήματος του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών στον εισηγητή δικαστή συνεπάγεται καθυστέρηση στην εκδίκαση της υπόθεσης, στο μέτρο που, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση για τον καθορισμό του σχεδίου αποπληρωμής των πιστωτών, το δικαστήριο έχει συνήθως στη διάθεσή του όλες τις αναγκαίες πληροφορίες για να εκτιμήσει το συγκεκριμένο ζήτημα. Εξάλλου, η απόφαση για την εν λόγω τροποποίηση επαφίεται στην εκτίμηση του εισηγητή δικαστή και η διάταξη που θα εκδώσει συναφώς μπορεί να προσβληθεί ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου.

35. Αφετέρου, κατά το αιτούν δικαστήριο, ο πτωχεύσας προέβαλε ότι το ποσό του μισθού που λαμβάνει μετά την παρακράτηση δεν αρκεί για την κάλυψη των αναγκών του ιδίου και της οικογένειάς του.

36. Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι ο πτωχεύσας μπορεί να αποθαρρυνθεί να αξιώσει την προστασία που απορρέει από την οδηγία 93/13. Εάν ο πτωχεύσας δεν ζητήσει την εν λόγω προστασία, το πτωχευτικό δικαστήριο μπορεί να καταρτίσει ταχύτερα το σχέδιο αποπληρωμής που τον αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες του πτωχεύσαντος και των στενών συγγενών του, το οποίο θα προβλέπει κατά πάσα πιθανότητα αποπληρωμή ποσών χαμηλότερων από τα επί του παρόντος παρακρατούμενα από τον μισθό του. Εντούτοις, τούτο θα προϋπέθετε την αποδοχή της συμπερίληψης της απαίτησης της τράπεζας G., στο σύνολό της, στον κατάλογο των απαιτήσεων.

[5] Με βάση τη συναλλαγματική ισοτιμία της 20ής Σεπτεμβρίου 2023.

37. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (πρωτοδικείο Łódź, κεντρικός τομέας της πόλης Łódź) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας [93/13] την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει ότι το πτωχευτικό δικαστήριο δεσμεύεται από τον κατάλογο των πιστωτών και των απαιτήσεών τους που εγκρίθηκε από τον εισηγητή δικαστή στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας και η οποία κωλύει κατ' αυτόν τον τρόπο την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικών ρητρών από το εν λόγω δικαστήριο το οποίο εκδίδει την απόφαση που περατώνει τη διαδικασία;

2) Έχουν το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας [93/13] την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία δεν επιτρέπει στο δικαστήριο να διατάξει προσωρινά μέτρα στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας και η οποία μπορεί, συνεπώς, να αποθαρρύνει τους καταναλωτές από τη διεκδίκηση της προστασίας που τους παρέχει η οδηγία [93/13];»

38. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν η Πολωνική Κυβέρνηση, ο σύνδικος της τράπεζας G., ο σύνδικος του πτωχεύσαντος και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Πολωνική Κυβέρνηση, ο σύνδικος της τράπεζας G. και η Επιτροπή ανέπτυξαν επίσης προφορικές παρατηρήσεις κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 14ης Νοεμβρίου 2024.

Ανάλυση

39. Στο επίκεντρο του ζητήματος που θέτει το αιτούν δικαστήριο στο πλαίσιο της υπό κρίση υπόθεσης βρίσκεται το γεγονός ότι, πρώτον, λαμβανομένου υπόψη του τρόπου διεξαγωγής της πτωχευτικής διαδικασίας που αφορά τα φυσικά πρόσωπα που δεν ασκούν οικονομική δραστηριότητα, αφ' ης στιγμής ο κατάλογος των απαιτήσεων εγκριθεί από τον εισηγητή δικαστή, ο οποίος είναι δικαιοδοτικό όργανο, και η διαδικασία συνεχιστεί ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου, το πτωχευτικό δικαστήριο δεσμεύεται από τον εν λόγω κατάλογο.

40. Πάντως, μολονότι ο σύνδικος της πτώχευσης εξετάζει κατ' αρχήν τις απαιτήσεις επί της ουσίας, ο δε εισηγητής δικαστής έχει την εξουσία να επανεξετάσει και να τροποποιήσει αυτεπαγγέλτως τον κατάλογο των απαιτήσεων, ο εισηγητής δικαστής δεν υποχρεούται να πράξει κάτι τέτοιο. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο επισήμανε ότι ο εισηγητής δικαστής εξετάζει συνήθως τις αναγγελθείσες απαιτήσεις μόνον από τυπικής απόψεως[6]. Εν πάση περιπτώσει, στην υπό κρίση υπόθεση, δεν αμφισβητείται ότι ο σύνδικος και ο εισηγητής δικαστής δεν εξέτασαν τη συναφθείσα μεταξύ του πτωχεύσαντος και της τράπεζας G. σύμβαση ενυπόθηκου δανείου από την άποψη της προστασίας κατά των καταχρηστικών ρητρών την οποία παρέχει η οδηγία 93/13.

41. Στο στάδιο της κατάρτισης του σχεδίου αποπληρωμής των πιστωτών, το πτωχευτικό δικαστήριο το οποίο, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως καταναλωτή, έχει αμφιβολίες όσον αφορά τον ενδεχομένως καταχρηστικό χαρακτήρα ρητρών σύμβασης, από τις οποίες απορρέει απαίτηση αναγγελθείσα στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας, δεν μπορεί να εκτιμήσει τον καταχρηστικό χαρακτήρα των εν λόγω ρητρών και δεν μπορεί να τροποποιήσει αντίστοιχα τον κατάλογο των απαιτήσεων, ακόμη και όταν δεν έχει διενεργηθεί προηγουμένως τέτοιος έλεγχος.

[6] Επισημαίνεται ότι η Πολωνική Κυβέρνηση επιβεβαίωσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι ο εισηγητής δικαστής, μολονότι μπορεί να ζητήσει τον φάκελο του συνδίκου και να συλλέξει αποδεικτικά στοιχεία, δεν λαμβάνει τον φάκελο αυτεπαγγέλτως ούτε τον ζητεί αυτομάτως.

42. Αντιθέτως, το πτωχευτικό δικαστήριο μπορεί να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να αναπέμψει το ζήτημα του καταχρηστικού χαρακτήρα των προμνησθεισών συμβατικών ρητρών στον εισηγητή δικαστή, δεδομένης της εξουσίας του εισηγητή δικαστή να τροποποιεί αυτεπαγγέλτως τον κατάλογο των απαιτήσεων. Κατά της διάταξης που εκδίδει ο εισηγητής δικαστής μετά την εν λόγω αναπομπή μπορεί να ασκηθεί ένδικο μέσο ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου. Εντούτοις, η τροποποίηση του καταλόγου των απαιτήσεων επαφίεται στην εκτίμηση του εισηγητή δικαστή, ο οποίος δεν δεσμεύεται από τη γνώμη του πτωχευτικού δικαστηρίου συναφώς.

43. Δεύτερον, καθ' όλη τη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας δεν είναι δυνατή η λήψη οποιουδήποτε προσωρινού μέτρου, ενδεχομένως για την προσαρμογή του ποσού του μισθού του πτωχεύσαντος που υπόκειται σε παρακράτηση.

44. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο υπέβαλε τα δύο προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία θα εξετάσω διαδοχικά παρέχοντας επίσης μια επισκόπηση των γενικών αρχών που συνάγονται από τη νομολογία του Δικαστηρίου, το οποίο είχε, πολλάκις, την ευκαιρία να αποφανθεί επί του ζητήματος της αυτεπάγγελτης εξέτασης του καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικών ρητρών και, σε μικρότερο βαθμό, επί της λήψης προσωρινών μέτρων στο πλαίσιο της προστασίας των καταναλωτών.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος που αφορά την αυτεπάγγελτη εξέταση του καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικών ρητρών

45. Λαμβανομένης υπόψη της αιτιολογίας του αιτούντος δικαστηρίου, όπως προκύπτει από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, καθώς και του πυρήνα του ζητήματος, όπως εκτέθηκε στα σημεία 39 έως 42 των παρουσών προτάσεων, προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, προτείνω να αναδιατυπωθεί το πρώτο προδικαστικό ερώτημα[7] ούτως ώστε το Δικαστήριο να κρίνει αν το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία, στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας, προβλέπει ότι, αφ' ης στιγμής ο κατάλογος των απαιτήσεων εγκρίθηκε από δικαιοδοτικό όργανο και η διαδικασία συνεχίζεται ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου, το πτωχευτικό δικαστήριο δεσμεύεται μεν από τον εν λόγω κατάλογο με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εκτιμήσει τον καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών ούτε να τροποποιήσει συνακόλουθα τον εν λόγω κατάλογο, αλλά οφείλει, κατά περίπτωση, να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να αναπέμψει το ζήτημα του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα των ρητρών αυτών στο προμνησθέν δικαιοδοτικό όργανο.

46. Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζω ότι το σύστημα προστασίας που θεσπίζει η οδηγία 93/13 βασίζεται στην αντίληψη ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε ασθενέστερη θέση έναντι του επαγγελματία, τόσο ως προς τη δυνατότητα διαπραγμάτευσης όσο και ως προς το επίπεδο πληροφόρησης, κατάσταση η οποία τον ωθεί να προσχωρήσει στους όρους που έχει καταρτίσει εκ των προτέρων ο επαγγελματίας, αδυνατώντας να επηρεάσει το περιεχόμενό τους[8].

[7] Κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, την οποία θεσπίζει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, στο Δικαστήριο απόκειται να δώσει στο εθνικό δικαστήριο μια χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επίλυσης της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (βλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Caixabank και Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 και C-259/19, EU:C:2020:578, σκέψη 46).

[8] Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Ιουνίου 2023, Bank M. (Συνέπειες της ακύρωσης της σύμβασης) (C-520/21, EU:C:2023:478, σκέψη 54 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και της 11ης Απριλίου 2024, Air Europa Líneas Aéreas (C-173/23, EU:C:2024:295, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

47. Ακριβώς λόγω της ασθενέστερης θέσης στην οποία βρίσκονται οι καταναλωτές, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 προβλέπει ότι αυτοί δεν δεσμεύονται από τις καταχρηστικές ρήτρες[9]. Επιπλέον, το άρθρο 7, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, σε συνδυασμό με την εικοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της, υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προβλέπουν κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να παύσει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές.

48. Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει ότι η κατάσταση ανισότητας του καταναλωτή σε σχέση με τον επαγγελματία μπορεί να αντισταθμιστεί μόνο με θετική παρέμβαση, μη εξαρτώμενη από τους συμβαλλομένους στη σύμβαση, και συγκεκριμένα παρέμβαση του εθνικού δικαστηρίου το οποίο επιλαμβάνεται της υπόθεσης[10]. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει κρίνει, και επί διαδικασίας αφερεγγυότητας, ότι ο εθνικός δικαστής, στο πλαίσιο των καθηκόντων που υπέχει, οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13 και, πράττοντας τούτο, να αίρει την υφιστάμενη μεταξύ του καταναλωτή και του επαγγελματία ανισότητα, εφόσον έχει στη διάθεσή του τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία[11].

49. Όπως έχει διευκρινίσει το Δικαστήριο σε σχέση με τις εθνικές διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης, όπως είναι οι διαδικασίες εκτέλεσης ενυπόθηκων απαιτήσεων[12], οι εθνικές πτωχευτικές διαδικασίες υπόκεινται στις απαιτήσεις που απορρέουν από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την αποτελεσματική προστασία των καταναλωτών.

50. Επιπλέον, ο εθνικός δικαστής πρέπει, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, να συναγάγει όλες τις συνέπειες οι οποίες, κατά το εθνικό δίκαιο, απορρέουν από τη διαπίστωση του καταχρηστικού χαρακτήρα ρήτρας, ώστε να διασφαλίζεται ότι ο ενδιαφερόμενος καταναλωτής δεν δεσμεύεται από αυτήν, τούτο συνεπάγεται δε τη μη εφαρμογή της ρήτρας που θεωρείται καταχρηστική, προκειμένου να μην παραγάγει δεσμευτικά αποτελέσματα έναντι του καταναλωτή, και την αποκατάσταση της νομικής και πραγματικής κατάστασης στην οποία θα τελούσε ο καταναλωτής ελλείψει της καταχρηστικής ρήτρας[13].

51. Από τη νομολογία προκύπτει επίσης ότι, ελλείψει σχετικής νομοθεσίας της Ένωσης, στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους απόκειται, δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας, να καθορίσει τα αρμόδια δικαστήρια και να ρυθμίσει τις δικονομικές προϋποθέσεις

9 Πρόκειται για διάταξη αναγκαστικού δικαίου, η οποία έχει ως σκοπό να αντικαταστήσει την τυπική ισορροπία που εισάγει η σύμβαση μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων με μια ουσιαστική ισορροπία, ικανή να αποκαταστήσει τη μεταξύ τους ισότητα. Συναφώς, βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Απριλίου 2024, Air Europa Líneas Aéreas (C-173/23, EU:C:2024:295, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και της 17ης Ιουλίου 2014, Sánchez Morcillo και Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

10 Βλ. αποφάσεις της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και της 14ης Δεκεμβρίου 2023, Getin Noble Bank (Προθεσμία παραγραφής των αξιώσεων επιστροφής) (C-28/22, EU:C:2023:992, σκέψη 78 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

11 Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 4ης Ιουνίου 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, σκέψη 35), της 14ης Μαρτίου 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, σκέψη 46), της 30ής Απριλίου 2014, Barclays Bank (C-280/13, EU:C:2014:279, σκέψη 34), της 17ης Ιουλίου 2014, Sánchez Morcillo και Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, σκέψη 24), και της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψη 59), με τις οποίες το Δικαστήριο αποφάνθηκε, μεταξύ άλλων, ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη, η οποία, στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας, δεν επιτρέπει στο δικαστήριο που έχει επιληφθεί της εν λόγω διαδικασίας να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τον ενδεχομένως καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικών ρητρών από τις οποίες απορρέουν απαιτήσεις αναγγελθείσες στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας, μολονότι το δικαστήριο αυτό έχει στη διάθεσή του τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία.

12 Βλ. απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 2015, BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731, σκέψη 20 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

13 Πρβλ. αποφάσεις της 30ής Ιουνίου 2022, Profi Credit Bulgaria (Αυτεπάγγελτος συμψηφισμός σε περίπτωση καταχρηστικής ρήτρας) (C-170/21, στο εξής: απόφαση Profi Credit Bulgaria, EU:C:2022:518, σκέψεις 41 και 42), της 15ης Ιουνίου 2023, Getin Noble Bank (Αναστολή της εκτελέσεως συμβάσεως πιστώσεως) (C-287/22, EU:C:2023:491, σκέψη 39), και της 5ης Σεπτεμβρίου 2024, Novo Banco κ.λπ. (C-498/22 έως C-500/22, EU:C:2024:686, σκέψεις 138 και 139 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

άσκησης των μέσων ένδικης προστασίας που αποσκοπούν στη διασφάλιση των δικαιωμάτων τα οποία οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης. Συναφώς, οι εν λόγω δικονομικές προϋποθέσεις δεν πρέπει να είναι λιγότερο ευνοϊκές από εκείνες που ισχύουν για παρόμοια μέσα ένδικης προστασίας του εσωτερικού δικαίου (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν πρέπει να καθιστούν πρακτικά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) [14].

52. Στην υπό κρίση υπόθεση, από τις πληροφορίες που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο δεν προκύπτει ότι η κρίσιμη πολωνική νομοθεσία εφαρμόζεται διαφορετικά αναλόγως του αν η διαφορά αφορά δικαιώματα που αντλούνται από το εθνικό δίκαιο ή δικαιώματα που αντλούνται από το δίκαιο της Ένωσης και, επομένως, η εξέταση που ακολουθεί θα επικεντρωθεί αποκλειστικά και μόνο στη συμβατότητα της επίμαχης εθνικής κανονιστικής ρύθμισης με την αρχή της αποτελεσματικότητας.

53. Όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι κάθε περίπτωση στην οποία ανακύπτει το ζήτημα του αν εθνική δικονομική διάταξη καθιστά αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να εξετάζεται λαμβανομένης υπόψη της θέσης της διάταξης αυτής στην όλη διαδικασία, της εξέλιξης της διαδικασίας και των ιδιαιτεροτήτων της, συνολικά, καθώς και, ενδεχομένως, των αρχών που αποτελούν τη βάση του εθνικού δικαιοδοτικού συστήματος, όπως είναι η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας [15].

54. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω παρατηρήσεων θα εξετάσω κατ' αρχάς το ζήτημα της αναπομπής στον εισηγητή δικαστή της εκτίμησης του καταχρηστικού χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών υπό το πρίσμα του άρθρου 6, παράγραφος 1, και του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13. Εν συνεχεία, θα εξετάσω ορισμένα επιχειρήματα τα οποία προέβαλαν κατ' ουσίαν ο σύνδικος της τράπεζας G. και ο σύνδικος του πτωχεύσαντος, κατά τα οποία ο πτωχεύσας είχε, κατά την πτωχευτική διαδικασία, τη δυνατότητα να προβάλει τον καταχρηστικό χαρακτήρα των ρητρών που περιέχονται στην επίμαχη σύμβαση πίστωσης, με αποτέλεσμα να πρέπει να θεωρηθεί ότι παρέμεινε απολύτως αδρανής, ή ακόμη ότι παραιτήθηκε, εν επιγνώσει, από την επίκληση της προστασίας που του παρέχει η οδηγία 93/13. Τέλος, θα προτείνω στο Δικαστήριο την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, λαμβανομένων υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων και των περιστάσεων της υπόθεσης της κύριας δίκης.

[14] Πρβλ. απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2015, Baczó και Vizsnyiczai (C-567/13, EU:C:2015:88, σκέψεις 41 και 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[15] Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και της 22ας Απριλίου 2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, σκέψη 53).

Επί της αναπομπής στον εισηγητή δικαστή της εκτίμησης του καταχρηστικού χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας

55. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η απαίτηση ενεργού συμπεριφοράς εκ μέρους του καταναλωτή και κίνησης χωριστής κατ' αντιμωλία διαδικασίας[16] ή το γεγονός ότι συγκεκριμένη διαδικασία περιλαμβάνει ορισμένες δικονομικές απαιτήσεις τις οποίες ο καταναλωτής οφείλει να τηρήσει προκειμένου να ασκήσει τα δικαιώματά του[17] δεν σημαίνει ότι ο καταναλωτής στερείται αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

56. Τίθεται, επομένως, το ζήτημα σε ποιον βαθμό μια νέα παρέμβαση του εισηγητή δικαστή είναι ικανή να εξασφαλίσει για τον καταναλωτή αποτελεσματική δικαστική προστασία και να πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, και του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13.

57. Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι ο εισηγητής δικαστής στον οποίο μπορεί να αναπεμφθεί το ζήτημα του καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικών ρητρών, προκειμένου, ενδεχομένως, να τροποποιήσει συνακόλουθα τον κατάλογο των απαιτήσεων, δεν δεσμεύεται από τη γνώμη του πτωχευτικού δικαστηρίου όσον αφορά τον καταχρηστικό χαρακτήρα των επίμαχων ρητρών και μπορεί να αποφανθεί ότι δεν συντρέχει λόγος τροποποίησης του εν λόγω καταλόγου. Επιπλέον, οι εφαρμοστέες διατάξεις του εθνικού δικαίου δεν προβλέπουν ότι ο εισηγητής δικαστής υποχρεούται να εκτιμήσει τον καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών ούτε ότι το πτωχευτικό δικαστήριο μπορεί να τον υποχρεώσει να προβεί σε τέτοια εκτίμηση. Επομένως, η εκτίμηση του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών, κατά τη νέα παρέμβαση του εισηγητή δικαστή, περιβάλλεται από κάποια αβεβαιότητα.

58. Από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτει επίσης ότι η διάταξη που θα εκδώσει ο εισηγητής δικαστής μπορεί να προσβληθεί ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου, το οποίο τότε έχει αρμοδιότητα να επανεξετάσει τον δυνητικώς καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών[18]. Επομένως, σε περίπτωση άσκησης ενδίκου μέσου κατά της διάταξης του εισηγητή δικαστή, το πτωχευτικό δικαστήριο θα κληθεί αναπόφευκτα, στο πέρας αυτού του «δικαστικού πινγκ-πονγκ»[19], να αποφανθεί επί του καταχρηστικού χαρακτήρα των επίμαχων ρητρών και επί της τροποποιήσεως του καταλόγου των απαιτήσεων.

59. Στην προμνησθείσα αβεβαιότητα προστίθεται, όπως υπογραμμίζει το αιτούν δικαστήριο, μια αδικαιολόγητη καθυστέρηση στην εκδίκαση της υπόθεσης, δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο έχει στη διάθεσή του όλα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία τα οποία του παρέχουν τη δυνατότητα να εκτιμήσει τον ενδεχομένως καταχρηστικό χαρακτήρα της επίμαχης σύμβασης πίστωσης.

[16] Πρβλ. απόφαση Profi Credit Bulgaria (σκέψεις 45 έως 49), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν παραβιάζει την αρχή της αποτελεσματικότητας εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει ότι ο έλεγχος της ύπαρξης απαίτησης εκφεύγει της αρμοδιότητας του δικαστηρίου στο πλαίσιο της διαδικασίας έκδοσης διαταγής πληρωμής και η οποία υποχρεώνει, ως εκ τούτου, τον ενδιαφερόμενο καταναλωτή να διεξαγάγει χωριστή διαδικασία για την άσκηση του δικαιώματός του για πλήρη επιστροφή των καταβληθέντων.

[17] Βλ. απόφαση της 31ης Μαΐου 2018, Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367, σκέψεις 50 και 54), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι η αποτελεσματικότητα της προστασίας που επιδιώκεται με την οδηγία 93/13 δεν αντιτίθεται στην ύπαρξη άλλης αποτελεσματικής δικονομικής οδού που παρέχει στον καταναλωτή τη δυνατότητα να ζητήσει την επιστροφή των ποσών που αχρεωστήτως κατέβαλε.

[18] Στηρίζομαι στις παρατηρήσεις του συνδίκου της τράπεζας G., σχετικά με το ένδικο μέσο που μπορεί να ασκηθεί κατά της διάταξης που εκδίδει ο εισηγητής δικαστής μετά την εξέταση των αντιρρήσεων που προβλήθηκαν κατά του καταλόγου των απαιτήσεων που κατάρτισε αρχικώς ο σύνδικος.

[19] Φράση την οποία χρησιμοποίησε ο γενικός εισαγγελέας M. Bobek με τις προτάσεις του στην υπόθεση Torubarov (C-556/17, EU:C:2019:339, σημείο 2), για να περιγράψει την ανεπιθύμητη κατάσταση κατά την οποία μια υπόθεση σύρεται κατ' επανάληψη από δικαστήριο σε δικαστήριο, στο πλαίσιο της συγκεκριμένης δικαστηριακής οργάνωσης ή στο πλαίσιο της διοικητικής δικαιοσύνης, μεταξύ των δικαστηρίων και των διοικητικών αρχών.

60. Επισημαίνω, εξάλλου, ότι, κατά το αιτούν δικαστήριο, η απόφαση αναστολής της ενώπιόν του διαδικασίας και αναπομπής του ζητήματος του καταχρηστικού χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών στον εισηγητή δικαστή έχει ως συνέπεια, καθ' όλη τη διάρκεια της ενδεχόμενης εξέτασης του ζητήματος αυτού από τον εισηγητή δικαστή, το ήμισυ του μισθού του πτωχεύσαντος να εξακολουθεί να υπόκειται σε παρακράτηση υπέρ της πτωχευτικής περιουσίας. Εν προκειμένω, κατά το αιτούν δικαστήριο, ο πτωχεύσας ισχυρίστηκε ότι το ποσό που απομένει μετά την εν λόγω παρακράτηση δεν αρκεί για την κάλυψη των αναγκών του ιδίου και της οικογένειάς του. Οι εφαρμοστέες στην πτωχευτική διαδικασία διατάξεις, όπως εκτέθηκαν από το αιτούν δικαστήριο, δεν επιτρέπουν ούτε στο πτωχευτικό δικαστήριο ούτε στον εισηγητή δικαστή να προσαρμόσουν το ύψος του παρακρατούμενου ποσού[20]. Συγκεκριμένα, και όπως υπομνήσθηκε ανωτέρω[21], το πτωχευτικό δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη την προσωπική κατάσταση του πτωχεύσαντος μόνον κατά τον χρόνο κατάρτισης του σχεδίου αποπληρωμής των πιστωτών, οπότε μπορεί να αποφασίσει, με τη διάταξη σχετικά με τον καθορισμό του σχεδίου αποπληρωμής που περατώνει την πτωχευτική διαδικασία, ότι το μηνιαίο ποσό αποπληρωμής θα είναι χαμηλότερο.

61. Συναφώς, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η προστασία που η οδηγία 93/13 παρέχει στους καταναλωτές καλύπτει και τις περιπτώσεις στις οποίες ο καταναλωτής ο οποίος συνήψε με επαγγελματία σύμβαση που περιλαμβάνει καταχρηστική ρήτρα δεν προβάλλει τον καταχρηστικό χαρακτήρα της εν λόγω ρήτρας, μεταξύ άλλων, διότι αποθαρρύνεται από το να το πράξει λόγω των δικαστικών εξόδων που συνεπάγεται η άσκηση αγωγής[22], ή όταν συντρέχει μη αμελητέος κίνδυνος να μην ασκήσει την απαιτούμενη ανακοπή λόγω της αναλογίας μεταξύ του κόστους που τούτο συνεπάγεται και του ποσού της αμφισβητούμενης απαίτησης, η οποία μπορεί να είναι ικανή να αποτρέψει τον καταναλωτή από το να προσφύγει ενώπιον δικαστηρίου προκειμένου να εξεταστεί ο ενδεχομένως καταχρηστικός χαρακτήρας των συμβατικών ρητρών[23].

62. Κατά τη γνώμη μου, στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, συντρέχει μη αμελητέος κίνδυνος ο πτωχεύσας, ο οποίος ήδη βρίσκεται σε επισφαλή οικονομική κατάσταση, να αποθαρρυνθεί από το να ασκήσει τα δικαιώματα που του παρέχει η οδηγία 93/13. Συγκεκριμένα, τούτο συμβαίνει όταν το πτωχευτικό δικαστήριο, το οποίο έχει αμφιβολίες όσον αφορά τον καταχρηστικό χαρακτήρα ορισμένων συμβατικών ρητρών, μπορεί μόνο να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να αναπέμψει το ζήτημα στον εισηγητή δικαστή, με αποτέλεσμα την επιμήκυνση της διαδικασίας και τη διατήρηση του πτωχεύσαντος, για επιπλέον χρονικό

[20] Επισημαίνω ότι οι παρατηρήσεις των διαδίκων περί του αντιθέτου, περιλαμβανομένων των απαντήσεών τους στις ερωτήσεις που τέθηκαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν μου έδωσαν τη δυνατότητα να εξακριβώσω αν, και ενδεχομένως υπό ποιες προϋποθέσεις, το επίμαχο εθνικό δίκαιο παρέχει στον πτωχεύσαντα τη δυνατότητα να ζητήσει και να επιτύχει την εξαίρεση ορισμένων περιουσιακών στοιχείων του από την πτωχευτική περιουσία και σε ποιον βαθμό τα συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία θα μπορούσαν να αφορούν τις παρακρατήσεις από τον μισθό του. Δεδομένου ότι τόσο η διαπίστωση και η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης όσο και η ερμηνεία και εφαρμογή του εθνικού δικαίου εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα του εθνικού δικαστή (απόφαση της 9ης Ιουλίου 2020, Raiffeisen Bank και BRD Groupe Société Générale, C-698/18 και C-699/18, στο εξής: απόφαση Raiffeisen Bank και BRD Groupe Société Générale, EU:C:2020:537, σκέψη 46), για τους σκοπούς της παρούσας ανάλυσης, εκκινώ από την παραδοχή ότι το εφαρμοστέο στην επίμαχη πτωχευτική διαδικασία εθνικό δίκαιο δεν παρείχε ούτε στο πτωχευτικό δικαστήριο ούτε στον εισηγητή δικαστή τη δυνατότητα να προσαρμόσουν τις παρακρατήσεις από τον μισθό του πτωχεύσαντος, όπως προκύπτει από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

[21] Βλ. σημείο 33 των παρουσών προτάσεων.

[22] Πρβλ., για παράδειγμα, διάταξη της 16ης Νοεμβρίου 2010, Pohotovosť (C-76/10, EU:C:2010:685, σκέψεις 43 και 44)· αποφάσεις της 21ης Νοεμβρίου 2002, Cofidis (C-473/00, EU:C:2002:705, σκέψη 34), της 14ης Ιουνίου 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, σκέψη 54), και της 4ης Ιουνίου 2020, Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, σκέψη 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[23] Βλ. απόφαση της 17ης Μαΐου 2022, Impuls Leasing România (C-725/19, στο εξής: απόφαση Impuls Leasing România, EU:C:2022:396, σκέψεις 50, 58 και 59 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), με την οποία το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι είναι πιθανό ένας υπερήμερος οφειλέτης να μην διαθέτει τους αναγκαίους οικονομικούς πόρους για τη σύσταση της απαιτούμενης εγγύησης για την άσκηση ανακοπής, τούτο δε ισχύει κατά μείζονα λόγο όταν η αξία του αντικειμένου των ενδίκων βοηθημάτων που έχουν ασκηθεί υπερβαίνει σημαντικά τη συνολική αξία της σύμβασης. Συναφώς, βλ., επίσης, αποφάσεις της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, σκέψεις 67 και 68), της 26ης Ιουνίου 2019, Addiko Bank (C-407/18, EU:C:2019:537, σκέψη 60), και της 4ης Μαΐου 2023, BRD Groupe Societé Générale και Next Capital Solutions (C-200/21, EU:C:2023:380, σκέψεις 38 και 39).

διάστημα, σε κατάσταση στην οποία ο μισθός του εξακολουθεί να υπόκειται σε αυτόματες παρακρατήσεις που δεν μπορούν να προσαρμοστούν, τούτο δε κατά μείζονα λόγο όταν η εξέταση του καταχρηστικού χαρακτήρα των επίμαχων ρητρών από τον εισηγητή δικαστή δεν είναι εξασφαλισμένη.

63. Σε περίπτωση που το πτωχευτικό δικαστήριο έχει αναπέμψει, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως του πτωχεύσαντος, στον εισηγητή δικαστή το ζήτημα του καταχρηστικού χαρακτήρα ορισμένων ρητρών, ο πτωχεύσας μπορεί επίσης να αποθαρρυνθεί να ασκήσει ένδικο μέσο κατά της διάταξης του εισηγητή δικαστή προκειμένου να μην καθυστερήσει περαιτέρω το χρονικό σημείο κατά το οποίο το πτωχευτικό δικαστήριο, κατά την κατάρτιση του σχεδίου αποπληρωμής των πιστωτών, μπορεί να λάβει υπόψη τις οικονομικές δυσχέρειες του πτωχεύσαντος, έστω και αν αυτό προϋποθέτει τη διατήρηση της επίμαχης απαίτησης στο σύνολό της.

64. Υπό τις συνθήκες αυτές, εκτιμώ ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης πτωχευτική διαδικασία θέτει σε κίνδυνο την υλοποίηση του σκοπού που επιδιώκεται με την οδηγία 93/13 και αντιβαίνει στη νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία τα ειδικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ένδικης διαδικασίας η οποία διεξάγεται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή δεν μπορούν να αποτελούν στοιχείο δυνάμενο να θίξει την έννομη προστασία της οποίας πρέπει να απολαύει ο καταναλωτής δυνάμει των διατάξεων της οδηγίας 93/13 [24].

65. Ο υποθετικός χαρακτήρας της εξέτασης του καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικών ρητρών από δικαιοδοτικό όργανο πρέπει να θεωρείται ανεπαρκής για τη διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας της προστασίας του καταναλωτή που επιδιώκεται με την οδηγία 93/13. Τέτοιος έλεγχος πρέπει να διενεργείται, ενδεχομένως αυτεπαγγέλτως, είτε από το πρώτο δικαστήριο που παρεμβαίνει στη διαδικασία είτε από το δεύτερο δικαστήριο και δεν πρέπει να συντρέχει σημαντικός κίνδυνος ο καταναλωτής να παραιτηθεί από την επίκληση της προστασίας κατά των καταχρηστικών ρητρών δυνάμει της οδηγίας 93/13, η οποία πρέπει να είναι συγκεκριμένη και αποτελεσματική και όχι θεωρητική ή πλασματική.

66. Επομένως, υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης και λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου, υφίστανται ισχυρές ενδείξεις ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 αποκλείει την εφαρμογή των επίμαχων εθνικών δικονομικών κανόνων, καθότι, κατά τη γνώμη μου, οι εν λόγω κανόνες δεν συνιστούν ούτε κατάλληλο ούτε αποτελεσματικό μέσο για να παύσει η χρήση καταχρηστικών ρητρών, με αποτέλεσμα η προστασία του καταναλωτή να είναι ελλιπής και ανεπαρκής.

67. Φρονώ ότι το ανωτέρω συμπέρασμα δεν αναιρείται από το γεγονός ότι, εφόσον δεν προσβληθεί η διάταξη με την οποία ο εισηγητής δικαστής εγκρίνει αρχικώς τον κατάλογο των απαιτήσεων, ο εν λόγω κατάλογος αποκτά ισχύ δεδικασμένου, όπως υποστήριξε ο σύνδικος της τράπεζας G. κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

68. Είναι αληθές ότι η αρχή του δεδικασμένου έχει μεγάλη σημασία τόσο στην έννομη τάξη της Ένωσης όσο και στις εθνικές έννομες τάξεις, το δε Δικαστήριο έχει διευκρινίσει επανειλημμένως ότι, προς διασφάλιση τόσο της σταθερότητας του δικαίου και των εννόμων σχέσεων όσο και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, επιβάλλεται να μην μπορεί να τεθεί ζήτημα κύρους των

[24] Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 14ης Ιουνίου 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, σκέψη 55), της 14ης Μαρτίου 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, σκέψη 62), της 17ης Ιουλίου 2014, Sánchez Morcillo και Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, σκέψη 46), και Impuls Leasing România (σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

δικαστικών αποφάσεων οι οποίες έχουν καταστεί αμετάκλητες μετά την εξάντληση των διαθέσιμων ενδίκων μέσων ή μετά την εκπνοή των προθεσμιών που τάσσονται για την άσκηση των ως άνω ενδίκων μέσων [25].

69. Το Δικαστήριο έχει δεχθεί εξάλλου ότι η προστασία του καταναλωτή δεν είναι απόλυτη. Ειδικότερα, έχει κρίνει ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν απαιτεί από τα εθνικά δικαστήρια να μην εφαρμόζουν τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες που προσδίδουν ισχύ δεδικασμένου σε ορισμένη απόφαση, ακόμη και αν κατά τον τρόπο αυτόν θα μπορούσε να θεραπευθεί η παράβαση διάταξης περιλαμβανόμενης στην οδηγία 93/13, ανεξαρτήτως της φύσεώς της, υπό την επιφύλαξη, πάντως, της τήρησης των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας [26] και εφόσον δεν συντρέχει μη αμελητέος κίνδυνος ο καταναλωτής να μην ασκήσει εμπροθέσμως μέσο ένδικης προστασίας [27].

70. Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει επίσης ότι, λαμβανομένων υπόψη της φύσης και της σπουδαιότητας του δημοσίου συμφέροντος επί του οποίου στηρίζεται η προστασία που η οδηγία 93/13 παρέχει στους καταναλωτές, εθνική ρύθμιση κατά την οποία θεωρείται ότι το ζήτημα του καταχρηστικού χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών έχει εξεταστεί αυτεπαγγέλτως και καλύπτεται από το δεδικασμένο, ακόμη και ελλείψει οποιασδήποτε σχετικής αιτιολογίας σε απόφαση, είναι ικανή να καταστήσει κενή περιεχομένου την υποχρέωση του εθνικού δικαστηρίου να εξετάζει αυτεπαγγέλτως τον ενδεχομένως καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών [28].

71. Κατά το Δικαστήριο, ελλείψει αιτιολογίας που να αποδεικνύει ότι διενεργήθηκε πράγματι έλεγχος της ενδεχόμενης καταχρηστικότητας των επίμαχων ρητρών, ο καταναλωτής δεν ενημερώνεται για την ύπαρξη τέτοιου ελέγχου ούτε, έστω συνοπτικώς, για τους λόγους για τους οποίους ένα δικαστήριο έκρινε ότι οι επίμαχες ρήτρες δεν ήταν καταχρηστικές. Πλην όμως, ο αποτελεσματικός έλεγχος της ενδεχόμενης καταχρηστικότητας των συμβατικών ρητρών, όπως απαιτείται από την οδηγία 93/13, δεν μπορεί να διασφαλιστεί αν αποκτούν ισχύ δεδικασμένου και οι δικαστικές αποφάσεις από τις οποίες δεν προκύπτει η διενέργεια τέτοιου ελέγχου [29].

[25] Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 16ης Μαρτίου 2006, Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, σκέψη 20 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), της 6ης Οκτωβρίου 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, στο εξής: απόφαση Asturcom, EU:C:2009:615, σκέψεις 35 και 36), της 26ης Ιανουαρίου 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, σκέψη 46), και της 17ης Μαΐου 2022, SPV Project 1503 κ.λπ. (C-693/19 και C-831/19, στο εξής: απόφαση SPV Project 1503, EU:C:2022:395, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[26] Πρβλ. αποφάσεις της 26ης Ιανουαρίου 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, σκέψη 49 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), SPV Project 1503 (σκέψη 58 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), της 17ης Μαΐου 2022, Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394, σκέψεις 41 και 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και της 18ης Ιανουαρίου 2024, Getin Noble Bank κ.λπ. (Αυτεπάγγελτος έλεγχος του καταχρηστικού χαρακτήρα ρητρών) (C-531/22, EU:C:2024:58, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα E. Tanchev στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις SPV Project 1503 κ.λπ. (C-693/19 και C-831/19, EU:C:2021:615, σημεία 71 και 72), και διάταξη της 28ης Νοεμβρίου 2018, PKO Bank Polski (C-632/17, EU:C:2018:963, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[27] Βλ. απόφαση της 18ης Φεβρουαρίου 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, σκέψεις 45 έως 55).

[28] Βλ. απόφαση SPV Project 1503 (σκέψη 65).

[29] Πρβλ. απόφαση της 17ης Μαΐου 2022, Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394, σκέψεις 49 και 50), και προτάσεις της γενικής εισαγγελέα L. Medina στην υπόθεση Všeobecná úverová banka (C-598/21, EU:C:2023:22, σημείο 99). Αντιθέτως, στη σκέψη 51 της προμνησθείσας απόφασης Ibercaja Banco, το Δικαστήριο έκρινε ότι η εν λόγω προστασία θα διασφαλιζόταν εάν το εθνικό δικαστήριο είχε επισημάνει ρητώς, στην απόφαση με την οποία επέτρεψε την εκτέλεση για την ικανοποίηση ενυπόθηκης απαίτησης, ότι προέβη σε αυτεπάγγελτη εξέταση της ενδεχόμενης καταχρηστικότητας των ρητρών του τίτλου βάσει του οποίου κινήθηκε η διαδικασία εκτέλεσης, ότι από την εξέταση αυτή, η οποία πρέπει να αιτιολογείται τουλάχιστον συνοπτικώς, δεν προέκυψε η ύπαρξη καταχρηστικής ρήτρας και ότι, εφόσον δεν ασκηθεί ανακοπή εντός της προβλεπόμενης από το εθνικό δίκαιο προθεσμίας, ο καταναλωτής δεν θα έχει πλέον το δικαίωμα να επικαλεστεί την τυχόν καταχρηστικότητα των συγκεκριμένων ρητρών.

72. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η απαίτηση αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας επιβάλλει να έχει τη δυνατότητα ο δικαστής που επιλαμβάνεται μεταγενέστερα της υπόθεσης να εκτιμήσει, ακόμη και για πρώτη φορά, τον ενδεχομένως καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών που αποτέλεσαν τη βάση για την απόφαση η οποία εκδόθηκε προηγουμένως από δικαστήριο κατόπιν αιτήσεως πιστωτή και κατά της οποίας ο οφειλέτης δεν άσκησε ανακοπή [30].

73. Λαμβανομένης υπόψη της ως άνω νομολογίας, εκτιμώ ότι, υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης στην κύρια δίκη, σε περίπτωση διάταξης του εισηγητή δικαστή που καλύπτεται από δεδικασμένο, μολονότι δεν διενεργήθηκε έλεγχος του καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικών ρητρών από τις οποίες απορρέει απαίτηση της πτώχευσης, η οδηγία 93/13 επιτάσσει στο πτωχευτικό δικαστήριο να εκτιμήσει, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως διαδίκου, εφόσον έχει στη διάθεσή του τα νομικά και πραγματικά στοιχεία που είναι αναγκαία προς τούτο, τον ενδεχομένως καταχρηστικό χαρακτήρα των εν λόγω ρητρών και να συναγάγει εξ αυτού τις αναγκαίες συνέπειες.

74. Βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου, η κατάσταση θα μπορούσε να είναι διαφορετική μόνον εάν ο εισηγητής δικαστής είχε επισημάνει ρητώς ότι προέβη σε εξέταση του καταχρηστικού χαρακτήρα των επίμαχων συμβατικών ρητρών και ότι από την εν λόγω εξέταση, η οποία πρέπει να αιτιολογείται τουλάχιστον συνοπτικώς, δεν προέκυψε η ύπαρξη καταχρηστικής ρήτρας, ενδεχομένως διευκρινίζοντας επιπλέον ότι η εκτίμηση στην οποία κατέληξε ο εισηγητής δικαστής κατόπιν της εν λόγω εξέτασης δεν μπορεί πλέον να προσβληθεί λόγω του ότι δεν ασκήθηκε μέσο ένδικης προστασίας εντός της προβλεπόμενης προς τούτο προθεσμίας. Δεν αμφισβητείται, πάντως, ότι κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει στην υπό κρίση υπόθεση.

Επί της αδράνειας του πτωχεύσαντος έναντι των λοιπών δυνατοτήτων να προβάλει τα δικαιώματα που παρέχει η οδηγία 93/13

75. Είναι αληθές ότι από τη νομολογία προκύπτει ότι η τήρηση της αρχής της αποτελεσματικότητας δεν μπορεί να βαίνει μέχρι του σημείου πλήρους επανόρθωσης των συνεπειών από την πλήρη αδράνεια του ενδιαφερόμενου καταναλωτή [31]. Συναφώς, υπογραμμίζεται ότι με την απόφαση Asturcom [32] το Δικαστήριο επισήμανε για πρώτη φορά τον ρητό αυτόν περιορισμό στην αυτεπάγγελτη παρέμβαση εθνικού δικαστηρίου όσον αφορά την προστασία την οποία οι καταναλωτές αντλούν από την οδηγία 93/13. Πρόκειται επίσης για τη μόνη υπόθεση στην οποία το Δικαστήριο συνήγαγε άμεσα συνέπειες από την εν λόγω διαπίστωση [33]. Στην υπόθεση εκείνη, το ζήτημα του καταχρηστικού χαρακτήρα ρήτρας διαιτησίας είχε τεθεί ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου για την έκδοση απογράφου διαιτητικής απόφασης έχουσας αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου. Το Δικαστήριο έκρινε ότι, όταν συντρέχουν περιστάσεις όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη της υπόθεσης εκείνης, η τήρηση της αρχής της αποτελεσματικότητας δεν μπορεί να βαίνει μέχρι του σημείου να απαιτείται από το εθνικό δικαστήριο όχι μόνον να θεραπεύσει μια δικονομικής φύσεως παράλειψη του αγνοούντος τα δικαιώματά του καταναλωτή, αλλά και να επανορθώσει καθ' ολοκληρία τις συνέπειες από την

30 Πρβλ. αποφάσεις SPV Project 1503 (σκέψεις 65 και 66) και της 18ης Ιανουαρίου 2024, Getin Noble Bank κ.λπ. (Αυτεπάγγελτος έλεγχος του καταχρηστικού χαρακτήρα ρητρών) (C-531/22, EU:C:2024:58, σκέψη 58 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

31 Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 17ης Μαΐου 2022, Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397, σκέψη 28), της 22ας Σεπτεμβρίου 2022, Vicente (Διαδικασία για την καταβολή δικηγορικής αμοιβής) (C-335/21, στο εξής: απόφαση Vicente, EU:C:2022:720, σκέψη 56), της 13ης Ιουλίου 2023, CAJASUR Banco (C-35/22, EU:C:2023:569, σκέψη 28), και της 18ης Ιανουαρίου 2024, Getin Noble Bank κ.λπ. (Αυτεπάγγελτος έλεγχος του καταχρηστικού χαρακτήρα ρητρών) (C-531/22, EU:C:2024:58, σκέψη 45).

32 Απόφαση Asturcom (σκέψεις 47 και 48).

33 Το Δικαστήριο έχει επίσης επισημάνει, κατά καιρούς, την έννοια της «αδράνειας» σε σχέση με το γεγονός ότι η απαίτηση να κινήσει ο καταναλωτής ένδικη διαδικασία δεν μπορεί να θεωρηθεί, αφ' εαυτού, αντίθετο στην αρχή της αποτελεσματικότητας [βλ. αποφάσεις της 10ης Σεπτεμβρίου 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, σκέψεις 55 έως 57, της 1ης Οκτωβρίου 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, σκέψεις 62 και 63, και Profi Credit Bulgaria (σκέψη 48)].

πλήρη αδράνεια του καταναλωτή, ο οποίος ούτε μετέσχε στη διαιτητική διαδικασία, ούτε εμφανίσθηκε ενώπιον του διαιτητή, ούτε άσκησε αγωγή προς ακύρωση της διαιτητικής απόφασης, εντός της προθεσμίας των δύο μηνών που προέβλεπαν οι εθνικοί κανόνες, η οποία απέκτησε ως εκ τούτου ισχύ δεδικασμένου.

76. Τούτου λεχθέντος, εκτιμώ ότι οι περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης διαφέρουν από εκείνες που οδήγησαν το Δικαστήριο στο ανωτέρω συμπέρασμα με την απόφαση Asturcom. Εν προκειμένω, ο πτωχεύσας μετέσχε στην πτωχευτική διαδικασία και παρέστη, μέσω του νομικού εκπροσώπου του, ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου. Επιπλέον, ο εν λόγω εκπρόσωπος, μετά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου, κατέθεσε υπόμνημα με αίτημα να διαπιστωθεί ο καταχρηστικός χαρακτήρας ορισμένων συμβατικών ρητρών της επίμαχης σύμβασης πίστωσης, το οποίο δημιούργησε τις σχετικές αμφιβολίες στο πτωχευτικό δικαστήριο.

77. Είναι αληθές ότι ο πτωχεύσας δεν προέβαλε καμία αντίρρηση κατά του καταλόγου των απαιτήσεων ούτε άσκησε αγωγή με αίτημα τη διαπίστωση του ανυπόστατου της επίδικης απαίτησης.

78. Εντούτοις, δεν είναι δυνατόν να προσαφθεί στον πτωχεύσαντα πλήρης αδράνεια.

79. Συγκεκριμένα, σε πολλές περιπτώσεις, το Δικαστήριο έχει διαφοροποιήσει ελαφρώς τη θέση που διατύπωσε με την απόφαση Asturcom. Παραπέμποντας στην προμνησθείσα νομολογία σχετικά με την πλήρη αδράνεια του καταναλωτή, το Δικαστήριο έχει επισημάνει επιπλέον, επανειλημμένως, ότι πρέπει εντούτοις να εξετάζεται, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων της συγκεκριμένης εθνικής διαδικασίας, αν συντρέχει μη αμελητέος κίνδυνος, στις διαδικασίες τις οποίες κινούν οι επαγγελματίες στρεφόμενοι κατά των καταναλωτών, να αποθαρρυνθούν οι καταναλωτές να ασκήσουν τα δικαιώματα που αντλούν από την οδηγία 93/13, μεταξύ άλλων, λόγω της ιδιαίτερα σύντομης προθεσμίας που προβλέπεται για την άσκηση μέσου ένδικης προστασίας ή λόγω του ότι οι καταναλωτές ενδέχεται να αποτραπούν από την κίνηση της σχετικής ένδικης διαδικασίας λόγω των εξόδων που αυτή συνεπάγεται σε σχέση με το ποσό της αμφισβητούμενης οφειλής ή ακόμη λόγω του ότι αγνοούν ή δεν αντιλαμβάνονται την έκταση των δικαιωμάτων τους[34].

80. Εν προκειμένω, από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτει ότι, στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας του πολωνικού δικαίου, ο πτωχεύσας δύναται κατ' αρχήν να προβάλει αντιρρήσεις κατά του καταλόγου των απαιτήσεων ή να ασκήσει αγωγή με αίτημα την αναγνώριση του ανυπόστατου απαίτησης μόνον υπό την προϋπόθεση ότι έχει δηλώσει προηγουμένως στον σύνδικο της πτώχευσης ότι δεν αναγνωρίζει την επίμαχη απαίτηση. Το αιτούν δικαστήριο επισήμανε, όμως, ότι, εάν ο πτωχεύσας είχε γνωστοποιήσει στον σύνδικο τις υπόνοιές του σχετικά με τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικών ρητρών, τούτο θα συνεπαγόταν την κίνηση

[34] Πρβλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 13ης Ιουλίου 2023, CAJASUR Banco (C-35/22, EU:C:2023:569, σκέψη 28), με παραπομπή στην απόφαση Vicente (σκέψη 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), η οποία παραπέμπει στις σκέψεις 54 και 56 της απόφασης της 14ης Ιουνίου 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349). Βλ., επίσης, απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2024, Getin Noble Bank κ.λπ. (Αυτεπάγγελτος έλεγχος του καταχρηστικού χαρακτήρα ρητρών) (C-531/22, EU:C:2024:58, σκέψεις 53 και 60).
Άλλες περιστάσεις έχουν επίσης οδηγήσει το Δικαστήριο να μη δεχθεί ότι ο καταναλωτής επέδειξε αδράνεια κατά την έννοια της νομολογίας Asturcom: βλ. απόφαση της 17ης Μαΐου 2022, Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397, σκέψη 38), και προτάσεις της γενικής εισαγγελέα L. Medina στην υπόθεση GR REAL (C-351/23, EU:C:2024:950, σημείο 105).

διαδικασίας ενώπιον τακτικού δικαστηρίου[35], με αποτέλεσμα την περαιτέρω επιμήκυνση της πτωχευτικής διαδικασίας, κατά τη διάρκεια της οποίας ο μισθός του πτωχεύσαντος εξακολουθεί να υπόκειται σε αυτόματες παρακρατήσεις, καθώς και επιπρόσθετα δικαστικά έξοδα.

81. Επιπλέον, ο πτωχεύσας, δηλώνοντας ότι αναγνωρίζει την απαίτηση, χάνει το δικαίωμα να προβάλει εν συνεχεία την ακυρότητα της σύμβασης στην οποία βασίζεται η επίμαχη απαίτηση. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, επιβεβαιώθηκε ότι η εν λόγω αναγνώριση συνεπάγεται ότι ο πτωχεύσας αναγνωρίζει τόσο το ύψος της απαίτησης όσο και τη νομική βάση της. Όσον αφορά την προθεσμία εντός της οποίας ο πτωχεύσας οφείλει να δηλώσει ότι αναγνωρίζει ή δεν αναγνωρίζει την απαίτηση, από κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν προκύπτει η διάρκειά της, ο δε πτωχευτικός νόμος ορίζει μόνον ότι πρόκειται περί «καθορισμένης προθεσμίας» η οποία γνωστοποιείται από τον σύνδικο της πτώχευσης[36].

82. Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο επισήμανε ότι οι αντιρρήσεις κατά του καταλόγου των απαιτήσεων πρέπει να προβληθούν εντός προθεσμίας δύο εβδομάδων από τη δημοσίευση του εν λόγω καταλόγου και προϋποθέτουν την καταβολή αναλογικών δικαστικών εξόδων, τα οποία αντιστοιχούν στο 5 % της αξίας του αντικειμένου της διαφοράς, διευκρινιζομένου ότι δεν μπορούν να είναι χαμηλότερα των 30 PLN (περίπου 6 ευρώ) ούτε υψηλότερα των 100 000 PLN (περίπου 22 000 ευρώ)[37]. Επιπλέον, τα εν λόγω έξοδα θα έπρεπε να καταβληθούν από ίδια κεφάλαια του πτωχεύσαντος, προερχόμενα από το εναπομένον μέρος του μισθού του μετά τις παρακρατήσεις.

83. Το Δικαστήριο έχει, όμως, αποφανθεί ότι η προθεσμία δύο εβδομάδων είναι ιδιαιτέρως σύντομη και ενέχει μη αμελητέο κίνδυνο ο καταναλωτής να μην ασκήσει την απαιτούμενη ανακοπή[38] καθώς και ότι οφειλέτης ο οποίος υποχρεούται να καταβάλει εγγύηση που υπολογίζεται βάσει της αξίας του αντικειμένου της αξίωσης ενδέχεται να αποθαρρυνθεί από την άσκηση ανακοπής[39].

84. Τέλος, υπενθυμίζεται ότι η αναγνώριση της ασθενέστερης θέσης του καταναλωτή έναντι του επαγγελματία όσον αφορά τόσο τη διαπραγματευτική ισχύ όσο και το επίπεδο πληροφόρησης βρίσκεται στο επίκεντρο του συστήματος προστασίας που παρέχει η οδηγία 93/13. Κατά πάγια νομολογία, είναι δυνατόν οι καταναλωτές να αγνοούν τον καταχρηστικό χαρακτήρα ρήτρας περιλαμβανόμενης σε σύμβαση ενυπόθηκου δανείου ή να μην αντιλαμβάνονται την έκταση των δικαιωμάτων τους που απορρέουν από την οδηγία 93/13[40], και δη κατά την πλήρη εκτέλεση της σύμβασης ή μετά από αυτήν[41].

[35] Μολονότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο σύνδικος της τράπεζας G. αμφισβήτησε τον ως άνω ισχυρισμό, υπενθυμίζω ότι στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, η οποία στηρίζεται σε σαφή διάκριση των λειτουργιών των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, η διαπίστωση και η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου, όπως και η ερμηνεία και η εφαρμογή του εθνικού δικαίου (βλ. απόφαση Raiffeisen Bank και BRD Groupe Société Générale, σκέψη 46).

[36] Άρθρο 243 του πτωχευτικού νόμου.

[37] Με βάση τη συναλλαγματική ισοτιμία της 20ής Σεπτεμβρίου 2023.

[38] Βλ. αποφάσεις της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, σκέψεις 65 και 66), και της 18ης Ιανουαρίου 2024, Getin Noble Bank κ.λπ. (Αυτεπάγγελτος έλεγχος του καταχρηστικού χαρακτήρα ρητρών) (C-531/22, EU:C:2024:58, σκέψεις 53 έως 55 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[39] Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα E. Tanchev στην υπόθεση Impuls Leasing România (C-725/19, EU:C:2021:616, σημείο 58) και απόφαση Impuls Leasing România (σκέψη 60).

[40] Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2018, OTP Bank και OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, σκέψη 88), της 10ης Ιουνίου 2021, BNP Paribas Personal Finance (C-776/19 έως C-782/19, EU:C:2021:470, σκέψη 45), και της 25ης Απριλίου 2024, Banco Santander (Χρονικό σημείο έναρξης της παραγραφής) (C-561/21, EU:C:2024:362, σκέψη 33).

[41] Βλ. απόφαση Raiffeisen Bank και BRD Groupe Société Générale (σκέψη 65 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

85. Επομένως, κατά τη γνώμη μου, το γεγονός και μόνο ότι η αμφισβήτηση που αφορά τον καταχρηστικό χαρακτήρα ορισμένων ρητρών της επίμαχης σύμβασης πίστωσης πραγματοποιήθηκε, στην υπό κρίση υπόθεση, σε προχωρημένο στάδιο της πτωχευτικής διαδικασίας δεν επιτρέπει να καταλογιστεί στον πτωχεύσαντα πλήρης αδράνεια.

86. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι οι λεπτομέρειες άσκησης του δικαιώματος επίκλησης της προστασίας που παρέχει η οδηγία 93/13 στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας του πολωνικού δικαίου, όπως τις εξέθεσε το αιτούν δικαστήριο, αναδεικνύουν στοιχεία που δημιουργούν σοβαρές αμφιβολίες ως προς την αποτελεσματικότητα των διαθέσιμων μέσων δικαστικού ελέγχου. Επομένως, κατά τη γνώμη μου, συντρέχει μη αμελητέος κίνδυνος ο καταναλωτής να μη ζητήσει από τον σύνδικο της πτώχευσης την προστασία που δικαιούται δυνάμει της οδηγίας 93/13, επειδή αγνοεί ή δεν αντιλαμβάνεται την έκταση των δικαιωμάτων του, και να μην προβάλει αντιρρήσεις κατά του καταλόγου των απαιτήσεων, διότι μπορεί να αποθαρρύνεται να αμυνθεί λόγω της αναλογίας μεταξύ του κόστους το οποίο συνεπάγεται η υποβολή αντιρρήσεων σε σχέση με το ποσό της αμφισβητούμενης απαίτησης, και δη όταν οι αντιρρήσεις πρέπει να προβληθούν εντός ιδιαιτέρως σύντομης προθεσμίας. Συνεπώς, υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ο πτωχεύσας επέδειξε πλήρη αδράνεια κατά την έννοια της νομολογίας που υπομνήσθηκε στο σημείο 75 των παρουσών προτάσεων.

Επί της παραιτήσεως από την άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχει η οδηγία 93/13

87. Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι το σύστημα προστασίας που θεσπίζεται με την οδηγία 93/13 δεν είναι υποχρεωτικό. Το δικαίωμα του καταναλωτή σε αποτελεσματική δικαστική προστασία εμπεριέχει και τη δυνατότητα να μην επικαλεστεί τα δικαιώματά του, επομένως το εθνικό δικαστήριο υποχρεούται να λάβει ενδεχομένως υπόψη τη βούληση του καταναλωτή όταν αυτός, καίτοι έχει επίγνωση του μη δεσμευτικού χαρακτήρα καταχρηστικής ρήτρας, εντούτοις δηλώνει ότι δεν αντιτίθεται στην εφαρμογή της, δίνοντας, κατά συνέπεια, ελεύθερη και εν επιγνώσει συναίνεση για την επίμαχη ρήτρα [42].

88. Στην υπό κρίση υπόθεση, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι ο πτωχεύσας είχε επίγνωση, από την κατάρτιση του καταλόγου των απαιτήσεων από τον σύνδικο πτώχευσης, του μη δεσμευτικού χαρακτήρα ορισμένων ρητρών της επίμαχης σύμβασης πίστωσης και των συνεπειών που απορρέουν από αυτές, με αποτέλεσμα να έχει παραιτηθεί, εν επιγνώσει, από την επίκληση του καταχρηστικού χαρακτήρα τους και από την προστασία που του παρέχει η οδηγία 93/13. Ο πτωχεύσας κηρύχθηκε σε κατάσταση πτώχευσης στις 15 Οκτωβρίου 2019, ο δε εισηγητής δικαστής ενέκρινε τον κατάλογο των απαιτήσεων με διάταξη της 26ης Απριλίου 2021. Πλην όμως, ο πτωχεύσας απέκτησε νομικό εκπρόσωπο από τις 3 Νοεμβρίου 2022. Εξάλλου, ο εν λόγω νομικός εκπρόσωπος υπέβαλε, αμέσως μετά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου, έγγραφο υπόμνημα με το οποίο προέβαλε τον καταχρηστικό χαρακτήρα ρητρών της επίμαχης σύμβασης πίστωσης.

89. Ως εκ τούτου, είμαι της γνώμης ότι, ελλείψει παροχής συμβουλών από νομικό εκπρόσωπο, δεν μπορεί να συναχθεί ότι ο πτωχεύσας, διά της αναγνώρισης των απαιτήσεων που αναγγέλθηκαν στον σύνδικο της πτώχευσης και της μη προβολής αντιρρήσεων ενώπιον του εισηγητή δικαστή,

[42] Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 14ης Απριλίου 2016, Sales Sinués και Drame Ba (C-381/14 και C-385/14, EU:C:2016:252, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και της 9ης Ιουλίου 2020, Ibercaja Banco (C-452/18, EU:C:2020:536, σκέψεις 25 έως 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

παραιτήθηκε, οριστικώς, ελεύθερα και εν επιγνώσει, από την επίκληση του συστήματος προστασίας κατά της χρήσης καταχρηστικών ρητρών από τους επαγγελματίες, το οποίο θεσπίζεται με την οδηγία 93/13 υπέρ των καταναλωτών.

Πρόταση επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

90. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, εκτιμώ ότι οι δικονομικές διατάξεις του πολωνικού δικαίου που διέπουν την πτωχευτική διαδικασία, τουλάχιστον με τον τρόπο κατά τον οποίο εφαρμόζονται στην πολωνική νομική πρακτική, είναι ικανές να καταστήσουν εξαιρετικά δυσχερή, για τους πτωχεύσαντες, την εφαρμογή της προστασίας που τους παρέχει η οδηγία 93/13 και, συνεπώς, δεν πληρούν τα κριτήρια της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των καταναλωτών.

91. Επομένως, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία, στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας, προβλέπει ότι, αφ' ης στιγμής ο κατάλογος των απαιτήσεων εγκρίθηκε με απόφαση δικαιοδοτικού οργάνου, από την οποία δεν προκύπτει ρητώς ότι διενεργήθηκε εξέταση του καταχρηστικού χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών, και η διαδικασία συνεχίζεται ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου, το πτωχευτικό δικαστήριο δεσμεύεται από τον εν λόγω κατάλογο, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εκτιμήσει, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως καταναλωτή, τον καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών ούτε να τροποποιήσει αντίστοιχα τον εν λόγω κατάλογο, αλλά πρέπει, κατά περίπτωση, να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να αναπέμψει το ζήτημα του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα των εν λόγω ρητρών στο προμνησθέν δικαιοδοτικό όργανο.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος που αφορά τη λήψη προσωρινών μέτρων

92. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία δεν παρέχει στο δικαστήριο τη δυνατότητα να διατάξει τη λήψη προσωρινών μέτρων στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας, όπως η επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση.

93. Όσον αφορά το ζήτημα της λήψης προσωρινών μέτρων[43], υπενθυμίζεται ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν προβαίνει σε εναρμόνιση των διαδικασιών που εφαρμόζονται στην εξέταση του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας. Οι εν λόγω διαδικασίες εμπίπτουν, δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών, στην εσωτερική έννομη τάξη τους, υπό την προϋπόθεση, εντούτοις, ότι συνάδουν προς τις αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας[44]. Όπως προεκτέθηκε, με την ανάλυση που ακολουθεί θα επικεντρωθώ στην αρχή της αποτελεσματικότητας, μόνη αρχή στην οποία παραπέμπουν τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο.

[43] Ενδεικτικώς, επισημαίνω ότι το αιτούν δικαστήριο διευκρίνισε ότι τα προσωρινά μέτρα τα οποία ενδέχεται να λάβει θα συνίστανται σε μείωση της μηνιαίας παρακράτησης από τον μισθό του πτωχεύσαντος.

[44] Βλ. προτάσεις της γενικής εισαγγελέα L. Medina στην υπόθεση M.K. (C-324/23, EU:C:2024:1031, σημείο 40), καθώς και, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία)· Vicente (σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και της 15ης Ιουνίου 2023, Getin Noble Bank (Αναστολή της εκτελέσεως σύμβασης πιστώσεως) (C-287/22, EU:C:2023:491, σκέψη 40).

94. Όσον αφορά, ειδικότερα, τα προσωρινά μέτρα που ζητήθηκαν με σκοπό την άσκηση των δικαιωμάτων που απορρέουν από την οδηγία 93/13, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία δεν παρέχει στο δικαστήριο της ουσίας, το οποίο είναι αρμόδιο για την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας, τη δυνατότητα λήψης προσωρινών μέτρων, όπως είναι η αναστολή διαδικασίας εκτέλεσης για την ικανοποίηση ενυπόθηκης απαίτησης, όταν η λήψη των εν λόγω μέτρων είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας της απόφασης που πρόκειται να εκδοθεί σχετικά με τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικών ρητρών, δεδομένου ότι η συγκεκριμένη ρύθμιση είναι ικανή να θίξει την αποτελεσματικότητα της επιδιωκόμενης από την εν λόγω οδηγία προστασίας [45].

95. Εντούτοις, η ανωτέρω νομολογία εντάσσεται σε συγκεκριμένο πλαίσιο. Συγκεκριμένα, χωρίς την ως άνω δυνατότητα λήψης προσωρινών μέτρων, η απόφαση του δικαστηρίου της ουσίας με την οποία κρίνεται καταχρηστική η επίμαχη συμβατική ρήτρα θα εξασφάλιζε στον καταναλωτή μόνον εκ των υστέρων προστασία συνιστάμενη στην καταβολή αποζημίωσης, η οποία θα ήταν ελλιπής και ανεπαρκής και δεν θα αποτελούσε ούτε κατάλληλο ούτε αποτελεσματικό μέσο για την παύση της χρησιμοποίησης των καταχρηστικών ρητρών, κατά παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 [46].

96. Ομοίως, όταν το Δικαστήριο έκρινε ότι πρέπει να είναι δυνατή η αναστολή της εκδίκασης ατομικής αγωγής καταναλωτή με αίτημα να αναγνωριστεί ο καταχρηστικός χαρακτήρας συμβατικής ρήτρας εν αναμονή της έκδοσης τελεσίδικης απόφασης επί εκκρεμούς παράλληλης συλλογικής αγωγής η οποία θα έδινε λύση που ενδεχομένως να ίσχυε και για την ατομική αγωγή, συνέτρεχε κίνδυνος ο καταναλωτής να καταβάλει, καθ' όλη τη διάρκεια μιας ενδεχομένως μακροχρόνιας ένδικης διαδικασίας με αίτημα την αναγνώριση της ακυρότητας σύμβασης ενυπόθηκου δανείου, υψηλότερες μηνιαίες δόσεις σε σχέση με εκείνες που θα όφειλε εάν η οικεία ρήτρα έμενε ανεφάρμοστη [47].

97. Εξάλλου, όταν η επίμαχη εθνική κανονιστική ρύθμιση επέτρεπε τη λήψη προσωρινών μέτρων, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η πλήρης αποτελεσματικότητα της προστασίας του καταναλωτή την οποία επιδιώκει η οδηγία 93/13 επιβάλλει τα εν λόγω μέτρα να λαμβάνονται βάσει κανόνων οι οποίοι να μην αποθαρρύνουν τον καταναλωτή να ασκήσει μέσο ένδικης προστασίας και να εμμείνει στην εκδίκασή του [48].

[45] Πρβλ. αποφάσεις της 14ης Μαρτίου 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, σκέψεις 59, 60 και 64), και της 17ης Ιουλίου 2014, Sánchez Morcillo και Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, σκέψη 28)· βλ., επίσης, διάταξη της 14ης Νοεμβρίου 2013, Banco Popular Español και Banco de Valencia (C-537/12 και C-116/13, EU:C:2013:759, σκέψη 60).

[46] Τούτο συμβαίνει όταν η κατάσχεση του ενυπόθηκου ακινήτου πραγματοποιείται πριν από την έκδοση της απόφασης του δικαστηρίου της ουσίας με την οποία αναγνωρίζεται ο καταχρηστικός χαρακτήρας της συμβατικής ρήτρας στην οποία στηρίζεται η υποθήκη και, επομένως, η ακυρότητα της διαδικασίας εκτέλεσης, με αποτέλεσμα την οριστική και μη ανατρέψιμη απώλεια του ακινήτου, κατά μείζονα λόγο όταν πρόκειται για την οικογενειακή κατοικία του καταναλωτή, όπως συνέβαινε στις υποθέσεις Aziz, Banco Popular Español και Banco de Valencia, καθώς και Sánchez Morcillo και Abril García (βλ. σημείο 94 των παρουσών προτάσεων). Το Δικαστήριο εφάρμοσε την ίδια συλλογιστική στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η διάταξη της 6ης Νοεμβρίου 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti και Secapital (C-75/19, EU:C:2019:950), καθότι η διαδικασία, διαφορετική της ανακοπής, η οποία παρέχει τη δυνατότητα επίκλησης του καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας δεν επηρεάζει την έκβαση της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης, στο μέτρο που η αναγκαστική εκτέλεση μπορεί να επιβληθεί στον καταναλωτή πριν από την έκδοση απόφασης επί της αγωγής με την οποία ζητείται η αναγνώριση της ύπαρξης τέτοιων καταχρηστικών ρητρών.

[47] Βλ. διάταξη της 26ης Οκτωβρίου 2016, Fernández Oliva κ.λπ. (C-568/14 έως C-570/14, EU:C:2016:828, σκέψεις 34 έως 36), η οποία μνημονεύεται στη σκέψη 42 της απόφασης της 15ης Ιουνίου 2023, Getin Noble Bank (Αναστολή της εκτελέσεως σύμβασης πιστώσεως) (C-287/22, EU:C:2023:491).

[48] Πρβλ. αποφάσεις Impuls Leasing România (σκέψη 60), που αφορούσε την αναστολή διαδικασίας εκτέλεσης, και της 9ης Απριλίου 2024, Profi Credit Polska (Επανάληψη της διαδικασίας που περατώθηκε με τελεσίδικη απόφαση) (C-582/21, EU:C:2024:282, σκέψη 82).

98. Σε άλλη υπόθεση στην οποία η εθνική κανονιστική ρύθμιση επέτρεπε επίσης τη λήψη προσωρινών μέτρων, μολονότι η λήψη αυτών συνήθως δεν γίνεται δεκτή, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, εάν το εθνικό δικαστήριο κρίνει, αφενός, ότι υπάρχουν επαρκή στοιχεία περί καταχρηστικότητας των επίμαχων συμβατικών ρητρών και ότι είναι πιθανή η επιστροφή των ποσών που κατέβαλε ο ενδιαφερόμενος καταναλωτής δυνάμει της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης δανείου και, αφετέρου, ότι, σε περίπτωση μη λήψης προσωρινών μέτρων για την αναστολή καταβολής των μηνιαίων δόσεων που οφείλονται βάσει της οικείας σύμβασης, δεν μπορεί να διασφαλιστεί η πλήρης αποτελεσματικότητα της οριστικής απόφασης που θα εκδοθεί επί της ουσίας, στοιχείο που απόκειται στον εθνικό δικαστή να εκτιμήσει λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστάσεων της συγκεκριμένης υπόθεσης, τότε το εθνικό δικαστήριο πρέπει να διατάξει προσωρινά μέτρα με τα οποία θα αναστέλλεται η υποχρέωση του καταναλωτή να προβεί σε πληρωμές βάσει της επίδικης σύμβασης [49].

99. Εν προκειμένω, αφενός, η επίμαχη πολωνική κανονιστική ρύθμιση δεν καθιστά δυνατή τη λήψη προσωρινών μέτρων με σκοπό την προσαρμογή της κατάστασης του πτωχεύσαντος καταναλωτή κατά την πτωχευτική διαδικασία [50].

100. Αφετέρου, δεν συντρέχει κίνδυνος αχρεώστητης καταβολής στον πιστωτή συμβαλλόμενο της σύμβασης που περιέχει την καταχρηστική ρήτρα. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, ο πτωχεύσας δεν αποπληρώνει ακόμη τους πιστωτές. Η αποπληρωμή ξεκινά από την έναρξη ισχύος του σχεδίου αποπληρωμής που καταρτίζει το πτωχευτικό δικαστήριο. Επιπλέον, κατά το πέρας της πτωχευτικής διαδικασίας, ο πτωχεύσας ανακτά το ενδεχομένως πλεονάζον ποσό το οποίο καταβλήθηκε στην πτωχευτική περιουσία.

101. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο επισήμανε ότι, λαμβανομένου υπόψη του ύψους των κεφαλαίων που έχουν καταβληθεί έως τώρα στην πτωχευτική περιουσία και του ύψους των οφειλών του πτωχεύσαντος, ενδέχεται να αποδειχθεί ότι τα εν λόγω κεφάλαια αρκούν για την ικανοποίηση των απαιτήσεων, πλην της επίδικης απαίτησης. Υπενθυμίζεται, όμως, ότι σε μια πτωχευτική διαδικασία, η κατάσταση του πτωχεύσαντος καταναλωτή είναι ήδη επισφαλής. Μολονότι ο πτωχεύσας μπορεί να ανακτήσει το πλεονάζον ποσό το οποίο καταβλήθηκε στην πτωχευτική περιουσία, εντούτοις, καθ' όλη τη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας, στερείται μέρος του μισθού του, στον οποίο πραγματοποιείται αυτόματη παρακράτηση, ακόμη και αν τα κεφάλαια που συνιστούν την πτωχευτική περιουσία αρκούν για την ικανοποίηση των πιστωτών, πλην του πιστωτή η απαίτηση του οποίου απορρέει από σύμβαση ορισμένες διατάξεις της οποίας είναι δυνητικώς καταχρηστικές. Σε τέτοια περίπτωση, δεν αποκλείεται οι οικονομικές δυσχέρειες που αντιμετωπίζει ο πτωχεύσας να επιδεινωθούν, τούτο μπορεί δε να επηρεάσει και τους στενούς συγγενείς του.

102. Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο δεν αποκλείει το ενδεχόμενο, εάν δεν ληφθούν προσωρινά μέτρα για τη μείωση της παρακράτησης από τον μισθό του πτωχεύσαντος, εν όψει της επιμήκυνσης της σχετικής διαδικασίας σε περίπτωση εξέτασης του καταχρηστικού χαρακτήρα

[49] Πρβλ. απόφαση της 15ης Ιουνίου 2023, Getin Noble Bank (Αναστολή της εκτελέσεως συμβάσεως πιστώσεως) (C-287/22, EU:C:2023:491, σκέψη 59), η οποία μνημονεύεται στο σημείο 85 των προτάσεων της γενικής εισαγγελέα L. Medina στην υπόθεση M.K. (C-324/23, EU:C:2024:1031), στο οποίο διευκρινίζεται συναφώς ότι από την εν λόγω απόφαση προκύπτει ότι η αναγκαιότητα λήψης προσωρινών μέτρων πρέπει να εκτιμάται in concreto, υπό το πρίσμα του σκοπού της διασφάλισης της πλήρους αποτελεσματικότητας της απόφασης που πρόκειται να εκδοθεί.

[50] Δεν αμφισβητείται ότι η λήψη προσωρινών μέτρων δεν προβλέπεται από τις εφαρμοστέες εθνικές διατάξεις στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας. Όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, το άρθρο 229 του πτωχευτικού νόμου προβλέπει ότι οι διατάξεις του πρώτου βιβλίου του πρώτου μέρους του Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (νόμου της 17ης Νοεμβρίου 1964 περί κώδικα πολιτικής δικονομίας, Dz. U. 2021, θέση 1805, όπως έχει τροποποιηθεί) εφαρμόζονται, τηρουμένων των αναλογιών, στις διαδικασίες αφερεγγυότητας, πλην εξαιρέσεων. Οι διαδικασίες ασφαλιστικών μέτρων περιλαμβάνονται, όμως, στο δεύτερο μέρος του εν λόγω κώδικα, όπως επιβεβαιώθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

των συμβατικών ρητρών και του κινδύνου επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασής του, να συντρέχει μη αμελητέος κίνδυνος ο πτωχεύσας να παραιτηθεί από την άσκηση των μέσων ένδικης προστασίας που απαιτούνται προκειμένου να τύχει της προστασίας που του παρέχει η οδηγία 93/13 και να αρκεστεί σε ένα σχέδιο αποπληρωμής ποσών χαμηλότερων από εκείνα που παρακρατούνται από τον μισθό του, όπως επισημάνθηκε στο σημείο 60 των παρουσών προτάσεων.

103. Επομένως, η προστασία που η οδηγία 93/13 διασφαλίζει στους καταναλωτές και η εξ αυτής απορρέουσα απαίτηση αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας είναι σαφώς ελλιπείς όταν, παρά την εξέταση από εθνικό δικαστήριο, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως του πτωχεύσαντος, του καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικών ρητρών, καμία ρύθμιση δεν καθιστά δυνατή την προσαρμογή των παρακρατήσεων από τον μισθό του, μολονότι τα κεφάλαια που περιλαμβάνονται στην πτωχευτική περιουσία μπορεί να καλύπτουν, ακόμη και να υπερβαίνουν, το ύψος των οφειλόμενων απαιτήσεων, με την επιφύλαξη της επίδικης απαίτησης.

104. Απόκειται, εντούτοις, στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει αν η λήψη προσωρινών μέτρων, συνιστάμενων σε μείωση των παρακρατήσεων από τον μισθό του πτωχεύσαντος, είναι αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστούν για τον πτωχεύσαντα η προστασία που του παρέχει η οδηγία 93/13, η πλήρης αποτελεσματικότητα της απόφασης που πρόκειται να εκδοθεί σχετικά με τον καταχρηστικό χαρακτήρα των επίμαχων ρητρών και η αποκατάσταση της πραγματικής και νομικής κατάστασης στην οποία θα βρισκόταν ο πτωχεύσας χωρίς τις επίμαχες καταχρηστικές ρήτρες, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υπό κρίση υπόθεσης. Προς τούτο, το εθνικό δικαστήριο θα μπορεί να λάβει υπόψη, μεταξύ άλλων, την ύπαρξη επαρκών στοιχείων περί καταχρηστικότητας των επίμαχων συμβατικών ρητρών, το συγκεκριμένο ενδεχόμενο η πτωχευτική περιουσία να αρκεί για την ικανοποίηση των πιστωτών, πλην, ενδεχομένως, της επίδικης απαίτησης, καθώς και την οικονομική κατάσταση του πτωχεύσαντος και τον κίνδυνο να πρέπει να υποστεί επιμήκυνση της διαδικασίας, η οποία μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα αδικαιολόγητη επιδείνωση της οικονομικής κατάστασής του εν αναμονή της περάτωσης της πτωχευτικής διαδικασίας.

105. Ως εκ τούτου, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία, στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας, δεν παρέχει τη δυνατότητα λήψης κατάλληλων προσωρινών μέτρων, εφόσον η λήψη τέτοιων μέτρων είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας της απόφασης που πρόκειται να εκδοθεί όσον αφορά τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικών ρητρών, όπερ απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει.

Πρόταση

106. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (πρωτοδικείο Łódź, κεντρικός τομέας της πόλης Łódź, Πολωνία) ως εξής:

1) Το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές,

   έχουν την έννοια ότι:

αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία, στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας, προβλέπει ότι, αφ' ης στιγμής ο κατάλογος των απαιτήσεων εγκρίθηκε με απόφαση δικαιοδοτικού οργάνου, από την οποία δεν προκύπτει ρητώς ότι διενεργήθηκε εξέταση του καταχρηστικού χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών, και η διαδικασία συνεχίζεται ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου, το πτωχευτικό δικαστήριο δεσμεύεται από τον εν λόγω κατάλογο, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εκτιμήσει, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως καταναλωτή, τον καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών ούτε να τροποποιήσει αντίστοιχα τον εν λόγω κατάλογο, αλλά πρέπει, κατά περίπτωση, να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να αναπέμψει το ζήτημα του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα των εν λόγω ρητρών στο προμνησθέν δικαιοδοτικό όργανο.

2) Το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13

έχουν την έννοια ότι:

αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία, στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας, δεν παρέχει τη δυνατότητα λήψης κατάλληλων προσωρινών μέτρων, εφόσον η λήψη τέτοιων μέτρων είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας της απόφασης που πρόκειται να εκδοθεί όσον αφορά τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικών ρητρών, όπερ απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει.